Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 14 (14340) | 1974 оной январиин 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн

БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨНДЭ БҮГЭДӨӨРӨӨ ЖАГСАЖА, АМЖАЛТАЯА УЛАМ АРЬБАДХАЯ

БҮЛТАНАЙ ОРОЛДОСО

...нэнхы үргэн Зэдэ нютагай хонишод габшагай бэрхэ ажалаараа республика соогуута болоһоор үнинэй юм. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ аймагай 54 хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 100, тэдэниһээ дээшэ хурьга түлжүүлжэ абаа. Хүн бүхэнэй шудархай байһан ажалдаа оролсосотойгоор хандаһанай ашаар аймаг дотор зуун хонин бүриһөө 79 хурьган түлжүүлэгдэә. Ленинэй орденто Борьёогой совхозой, «Коммунизм», «Мир» колхозуудай хонишод урдаа табиһан зорилгоёо бодотоор дүүргэхын тула габшагай бэрхээр ажаллаа. Мүнөө ажахынуудта 146 мянган эхэ хонид ондо орожо байна. Аймагай хонишод шэнэ түл абалгаяа һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахань. Табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые тодорхойлхо жэлдэ хонишоднай 130 мянганһаа доошо бэшэ хурьга абахаар хараална.

Аймагай солото хонишодой нэгэн Д. Я. Свистунов, Г. Л. Рабдаев гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлхэ социалис уялгатай. Тиин мүнөө түрүү хонишод бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, нёдондонойхиһоо бүри ехэ амжалта туйлахаар бэлэн.

Г. ПРОКОСОВ,
аймагай хүдөө ажахын управлениин начальник.
Зэдэ.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ ГАБШАГАЙГААР

Захааминай аймагай ажахынууд гүрэндэ мяха ехээр тушааха талаар республикадаа мэдээжэ болоһоор үнинэй. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ ажахынууд совхозуудта 36.300 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда ябуулха түсэбтэй байһан, үнгэрэгшэ һарын һүүлээр аймагай малшад дүн соогоо 38.339 центнер мяха гүрэндэ худалдажа, хараалһан түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Хамниин, Далахайн, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозуудай малшад габшагай бэрхээр ажаллажа гараа.

Шахамалда үгтэхэ бүдүүн тэжээлээ һайса буйлуулжа хэрэглэхэ зорилго үхэршэд урдаа табинхай. Санагын совхозой түрүү малшадай нэгэн Цырен Гомбоев үнгэрэгшэ һарын туршада харууһалжа байһан 279 шахамал бүриингөө шэгнүүр суудхын туршада 750—800 граммаар нэмээжэ, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараа. Мүн Далахайн совхозой бэрхэ үхэршэдэй нэгэн Цүрбэ Хандуевна Шадаева байгша оной нэгэдэхи кварталда тушаагдаха 147 хашараг харууһалхадаа, тус бүриинь шэгнүүрые суудхын туршада 950 граммаар нэмээжэ, малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараа. Энэ нүхэрнай ноябрь һарын тэнгээр тус бүридөө 280 килограмм шэгнүүртэй хашарагуудые даажа абаһан байбал, мүнөө толгой бүриинь шэгнүүрые 350 килограмм болгоод байнхай.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые тодорхойлхо дүрбэдэхи жэлдэ аймагай малшад 39 мянган центнер мяха гүрэндэ тушаахаар хараална.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай малшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй гуримтай танилсажа, урдаа табиһан зорилгоёо сүм дүүргэхын түлөө энэ ехэ тэмсэлдэ урда мэтэ хам оролсохоор шиидэнхэй, шударгыгаар ажаллана.

Ц. ГЫРЫЛОВ.

Норжома Цыбиковна Нимаева Эрхирэгэй совхозой эгээл үнинэй малшадай нэгэн юм. Гансахан һүүлэй арбаад жэлдэ Хара Асагадай отарада таһалгаряагүй эхэ хонидые харууһална.

— Мүнөө жэлдэ хүдэлөөд лэ пенсидэ гараха ёһотой хүм. Тиимэһээ Дашима басагаяа хажуудаа абаад хүдэлнэб. Тэрэнэйнгээ дүй дүршэлтэй болоо хадань һанаа амар хонидоо тушаажа үгөөд, амаралтада гараха хүн бэзэб,—гэжэ нүхэр Нимаева хөөрэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус отарада хонид түлэг хурьгалжа байнхай. Түрүүшын 100 гаран хурьган абтаа. Хэрбээ нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 80 гаран хурьга түлжүүлһэн һаа, энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүхэнһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилготой.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.
Загарайн аймаг.

МАЛШАДАЙ АЖАЛ УРАГШАТАЙ

Даажа абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула «Сибиряк» колхозой малшад оролдосотой бэрхээр ажаллажа гараба. Эндэ хүдэлжэ байһан 15 үхэршэдэй, 3 кочегар, 2 тракториста оролдосотойгоор хүдэлмэрилһэнэй ашаар ажахы гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэжэ шадаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ һарын бүри эхеэр тус ажахы урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэһэн тухайгаа аймагайнгаа малшадта мэдүүлһэн алдартай.

Шахалгада табигдаһан хашарагуудые зүбөөр эдеэлүүлжэ, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ хэрэгтэ тус ажахын мэргэжэлтэд гол анхаралаа табидаг заншалтай. Энэ шухала хүдэлмэридэ дүй дүршэлтэй бэрхэ малшадые томилжо, хүн бүхэнэй дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэдэг болонхой. Мал шахан таргалуулагшад В. И. Мордвинцев, С. А. Усольцев, Д. А. Томилов болон бусад габшагай бэрхэ ажалаараа ганса ажахы соогоо бэшэ, харин аймаг дотороо нилээд мэдээжэ болоһон нүхэдэй нэгэн юм.

Дүй дүршэлтэй үхэршэдэй харууһалһан бүлэг шахамалнууд гүрэндэ тушаагдахадаа, тус бүриинь 4 центнер шэгнүүртэйгээр абтаа. Эдэ нүхэднай хашараг бүхэнэй шэгнүүр суудхын 1100 граммаар нэмээһэн байна. Тарган, хүндэ шэгнүүртэй мал гүрэндэ олоор тушааһанайнгаа ашаар тус ажахы 60798 түхэриг нэмээжэ абаа.

— Абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула манай коллектив нэгэ хүн шэнгеэр оролдоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үхэршэднай урдаа табиһанаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула үглөөнэй бүрүүлһээ үдэшын харанхы болотор ажаллаа. Шахамалнуудаа мэргэжэлтэдэй табиһан рационой ёһоор эдеэлүүлхын тула оролдоо, — гэжэ фермые даагша Александр Данилович Попов манда хэлэбэ.

Мүнөө үедэ ажахыда хоер гүүртэ мал шахалганда табигданхай. А. Шехинэй үхэршэд—238, Д. Усольцевой малшад—237 шахамал харууһална. Эдэ нүхэднай харууһалжа байһан шахамалнуудаа энэ һарын хуушаар мяханай комбинат ябуулха зорилготой. Тиихэдэ тушаагдаха шахамал бүриингөө шэгнүүрые 370—400 килограммда хүргэхөөр шэнэ социалис уялга абаһан байна. Мүнөө эндэхи малшад урид абаһан уялгаяа шэнэлжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, хаба шадалаа туршалсахаар бэеэ зэһэжэ байнхай.

И. ФЕДОРОВ.
Түнхэнэй аймаг.

Ф. Д. Кулаковой Азербайджанда ерээд байһан тухай

БАКУ. (ТАСС). Азербайджанай ССР-тэ ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаков республикын хүдөө ажахын ехэ зонын түб — Ленкорань хотодо январиин 15-да ерэбэ.

Ф. Д. Кулаков хэдэн районуудай ехэ ехэ ажахынуудта хүрэһэн байна. Хлопок, ороохо таряа, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн Пушкинска районой Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо хүрэжэ, Ф. Д. Кулаков колхоз, совхозуудай ажалай түрүүшүүлтэй уулзаа. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, газар ажал эрхилэлгые һайжаруулха, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соохи тобшолол баримтануудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэлбэ.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаар урмашан зоригжоһон республикын хүдөө ажахын ажалшад үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ зам бэдэржэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын тула хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлхэбди гэжэ эдэнэр найдуулаа.

Азербайджанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев Ф. Д. Кулаковтой хамта ябалсаа.

П. Н. Демичев–Удмуртын АССР-тэ

ИЖЕВСК (ТАСС-ай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь П. Н. Демичев январиин 15-да эндэ ерэбэ.

КПСС-эй Удмуртын обкомой нэгэдэхи секретарь В. К. Марисов, Удмуртын АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. П. Сысоев, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Т. Марков, Ураалай сэрэгэй округой командалагша генерал-полковник Н. К. Сильченко, КПСС-эй Удмуртын обкомой бюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, республикын ажалшадай түлөөлэгшэд вокзал дээрэ П. Н. Демичевые угтаа.

М. С. Соломенцев — Дагестанай АССР-тэ

МАХАЧКАЛА (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев январиин 15-да эндэ ерэбэ.

КПСС-эй Дагестанай обкомой нэгэдэхи секретарь М.-С. И. Умаханов, Дагестанай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ш. М. Шахмалов, Дагестанай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Д. Умалатов, КПСС-эй Дагестанай обкомой бюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд аэропорт дээрэ М. С. Соломенцевые угтаа.

А. А. Гречко уулзалга хэбэ

КПСС-эй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко Советскэ Союзда ерээд байһан Индиин Республикын далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй ахамад командалагша адмирал С. Н. Коли болон тэрээнтэй хамта ябагшадтай январиин 15-да уулзажа хөөрэлдэбэ.

Хоёр талые һонирхуулһан асуудалнуудаар хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ һанамжаяа хэлсээ.

Совет талаһаа — СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой ахамад командалагша, Советскэ Союзай флодой адмирал С. Г. Горшков, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигай нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал Н. В. Огарков, Индиин талаһаа — Индиин Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд К. Ш. Шелванкар, посольствын дэргэдэ байдаг далайн-сэрэгэй атташе коммодор И. С. Курана хөөрэлдөөндэ хабаадаба.

В. И. Ленинэй суртал һургаал илан мандана

УЛЬЯНОВСК. (ТАСС-ай корр.). «50 жэлдэ Ленинэй зааһан замаар» гэһэн областной научно-теоретическэ конференци январиин 15-да эндэ болобо. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай директорэй нэгэдэхи орлогшо түүхын эрдэмэй доктор П. А. Родионов элидхэл хээ. Эрдэмтэд, партийна ба ажахын хүдэлмэрилэгшэд, пропагандистнууд конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ленинскэ Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет хүнүүд 50 жэлэй турша соо экономико, соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтээ ямар ехэ амжалта илалта туйлаһыень тодорхой жэшээнүүд дээрэ харуулһан байна.

ЭХЭ ОРОНОЙНГОО АША ТУҺАДА

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгые, 1974 ондо промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые манай ороной ажалшад габшагай ажал ябуулгын хүтэлбэри болгожо угтан абаба. Манай гүрэнэй хүсэ шадалые саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ, совет арадай байдал хэлбэришэгүй һайжаруулха тухай асари ехэ анхарал оролдолгоор нэбтэрһэн эдэ документнүүдые промышленна предприятинуудай, барилгануудай хүдэлмэришэд, колхозуудай ажалшад, эрдэм наукын ба соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ехэ дэбжэлтэтэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд арга боломжонуудаа ушөө дахин хаража үзэн, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлэн, партиин уряада халуунаар харюусажа, габшагай ажал хэрэгүүдээрээ, ажалай шэнэ амжалта илалтануудаараа түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэл тэмдэглэбэ.

— Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ манай промышленностьда, хүдөө ажахыда туйлагдаһан ехэ амжалта илалтанууд тухай мэдээсэл бидэниие, Заполяриин горнягуудые ехэтэ баясуулаа, — гэжэ Норильска горно-металлургическа комбинадай «Маяк» гэжэ уурхайн звеное даагша, Социалис Ажалай Герой Р. Антощук мэдүүлээ. — Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада хүдэлмэришэн ангиин ехэ үүргэ дүүргэжэ байһыень парти үндэрөөр сэгнээ.

Украинын шахтёрнууд продукци үйлэдбэрилгэсэ ехэдхэхэ шэнэ арга боломжонуудые элирүүлбэ. Ворошиловградска областиин Совет Украинын 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ шахтоуправлениин сэбэрлэлгын забойдохи А. Тарценкын хүтэлбэрилдэг хүдэлмэришэдэй бригада 1 миллион тонно антрацит малтаа. 1974 ондо тус коллектив ажалай бага гаргашатайгаар мүн лэ эды шэнээн антрацит малтан абахые уялгалба.

Нёдондо жэл туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарха ёһогүйбди гэжэ Азербайджанай Нефтечалинска районой Шаумянай нэрэмжэтэ колхозой хлопок ургуулагшадай бригадир А. Агаев тон зүбөөр тоолоно.

— Энэ жэлдэ оронойнгоо экономико саашадань хүгжөөхэ ехэ программа табигдаа.

(ТАСС).

Ленинскэ комсомол—партиин үнэн туһалагша

ВЛКСМ-эй ЦК-гай арбадахи пленум январиин 15 да болобо. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүдые, комсомолой зорилгонуудые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэһэн байна.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников элидхэл хэбэ.

Пленумдэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар тогтоол абахадаа, партияа, тэрэнэй ленинскэ ЦК-е нягтаар тойрон жагсажа, бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень ВЛКСМ-эй ЦК комсомолшууд болон залуушуулые уряална. Комсомолшууд, залуу хүдэлмэришэд, колхознигууд, бүхы хүбүүд, басагад Ленинэй хэтэдээ мүнхэ һургаалда үнэн сэхэ байһанаа элирхэйлэн баталха. КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ ехэ туһа нэмэри хэхэ байна гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК Коммунис партиие, тэрэнэй Центральна Комитедые, ЦК-гай Политбюрое, нүхэр Л. И. Брежневые найдуулна.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Б. К. Пуго ВЛКСМ-эй уласхоорондын ажал ябуулга тухай мэдээсэл пленум дээрэ хэбэ.

(ТАСС).

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ЗОРИГ БАДАРУУЛАГША ХҮСЭН

Башкирай АССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

УФА. (ТАСС). Совет Башкирай тугта Ленинэй хоёр ордентой, Октябриин Революциин ордентой зэргэлүүлэгдэн, дүрбэдэхи — Арадуудай хани барисаанай орден январиин 15-да зүүлгэдэә.

Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ хэрэгтэ Башкирай АССР-эй ажалшадай ехэ габьяануудай байһанай түлөө, экономическа, социально-политическэ ба соёлой байгуулалтын талаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудайнь түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ тус республика шагнагдаһан юм.

Башкирай гүрэнэй оперо ба балетэй театрай зал соо, партиин Башкирай областной комитедэй, республикын Верховно Советэй баяраай хамтын суглаанда ажалшадай түлөөлэгшэд, партийна, Советүүдэй ба ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд сугларба. Баярай суглаае Башкирай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ф. В. Султанов нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ предизиумдэ утаа ехэ баяр дэбжэлтын оршон байдалда һунгаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Д. Ф. Устиновта** үгэ үгтөө. Эхэ ороной хүндэтэ, габьяата шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Совет Башкирай бүхы ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй үмэнэһөө, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь зүгһөө нүхэр Устинов халуунаар амаршалба.

Совет Башкирай алдарта намтар, танай гайхамшаг хизаарай бүхы түүхэ — КПСС-эй ленинскэ национальна политикын бата мүнхэ байһанай, ажалша хүнүүдэй агууехэ хани барисаанай түгэлдэр хүсэтэй, илагдашагүй байһанай эли тодо гэршэ болоно. Башкирнууд өөһэдынгөө хуби заяае дүрбэн зуу гаран жэлэй урда тээ агууехэ ород арадтай хэтэ мүнхэдэнь холбоод, Россин арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлэй түүхэдэ олохон алдарта хуудаһануудые бэшэлсэһэн байдаг. Башкирай ажалша олониитын революционно тэмсэл хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй дэлгэржэ эхилхэтэй хамта шэнэ шатада гараһан юм. В. И. Ленин РСДРП-гэй Уфагай эмхиин эхи табилсаһан байгаа.

Башкирай АССР 1919 оной мартда эмхидхэгдэн байгуулагдаһан юм гэжэ дурдаад, Д. Ф. Устинов иигэжэ хэлэбэ: энэ республика РСФСР доторхи түрүүшын автономито республика болоно. Агууехэ Ленин Башкирай АССР-ые эмхидхэн байгуулха тухай түүхэтэ документдэ гар табижа баталхадаа, тэрээниие шухалын шухала түүхэтэ ушар, национальна асуудалаар партиин хараалһан программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ политическэ ябуулга мүн гэжэ сэгнэһэн байгаа.

Башкирай АССР-эй мүнөө нефтиин ба нефтихимиин, машина бүтээлгын, оньһожоруулагдамал хүдөө ажахытай республика болонхой. Совет засагай жэлнүүдтэ промышленна үйлэдбэриинь хэмжээн 600 дахинһаа ехээр ургаһан байна. Башкирай ажалшадай гараар тогтоогдоһон индустри Советскэ Союзай бүхы арадуудай туһаламжаар һалбаран дэбжээд, арадай ажахын нэгэдэлтэ бүридэл дотор элитэ һуури эзэлнэ. Арадай гэгээрэл, элүүрые сахилга, эрдэм болон соёлые хүгжөөхэ хэрэг гайхамшаг амжалтануудые туйлаа.

Ленинскэ парти, Совет гүрэн лэ иимэ агууехэ зорилго табижа, бэелүүлжэ шадаха: социалис шэнэдхэлгэнүүдэй үедэ национальна заха хизаарнуудай гээгдэнги байдал усадхажа, аха дүү республикануудай түгэс хүгжэлтэ, тэдэнэй эбдэршэгүй бата нэгэдэл, хани барисаа хангажа шадаха байгаа гэжэ Д. Ф. Устинов тусхайлан тэмдэглэбэ.

Парти, совет арад Эхэ оронойнгоо экономическа ба социальна саашанхи дэбжэлтэ хангаха агууехэ программа, тодорхойлон хараалһан КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй түсэб бэелүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байнхай. Табан жэлэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал, арадай ажахые хүгжөөхэ саашанхи түсэбүүд болон шухала зорилгонууд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленум дээрэ бүхы талаараа зүбшэлэгдөө. Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор экономикын хүгжэлтэ, партиин ажал ябуулга, совет арадай зохёон байгуулхы ажал гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэһэн, экономическа байгуулалтын, түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэлгын хэдэ хэдэн үндэһэн асуудалнуудые шиидхэхэ арга замууд заагдаһан байна.

Д. Ф. Устинов үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд тушаа тогтон хэлэхэ зуураа, иигэжэ тэмдэглэбэ: совет арадай ажалай гайхамшаг туйлалта, зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэл, партийна организацинуудай үрэ түгэс ябуулга 1973 ондо ажахын байгуулалтын талаар ехэ амжалтануудые туйлаха арга олгоо. Промышленна продукци бүтээн гаргаха түсэб нилээд үлүүлэн дүүргэгдээ. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ехэ илалта туйлаһан байна. Башкирай ажалшад табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа горитойгоор оруулжа байнхай. Д. Ф. Устинов КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь үмэнэһөө республикын ажалай түрүүшүүлые үнэн зүрхэнһөө, халуунаар амаршалаад, коммунис общество байгуулха агууехэ хэрэгтэ шэнэ илалта амжалтануудые туйлахыень тэдэндэ хүсэбэ.

Д. Ф. Устинов Башкирай ажалшадай саашадаа шиидхэхэ зорилгонууд дээрэ тогтохоодоо, социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулаад, 1974 ондо дүүргэгдэхэ угтамжын түсэбүүдые ажалша коллективүүдэй тодорхойлхо шухала байһые тусхайлан тэмдэглэбэ.

Советскэ Союз дотоодын ба уласхоорондын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые туйлаа, —гэжэ Д. Ф. Устинов үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Саашанхи хэрэгүүднай һайн байна. Манай социалис Эхэ ороной ажалшад, тэрэ тоодо Башкирай арад зон, партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро ябажа, партида, совет арадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалгаар зоригжон, коммунис байгуулалтадаа шэнэ илалтануудые туйлаха байха гээд этигэнэбди гэбэ.

Башкирай Автономито Совет Социалис Республикые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указые Д. Ф. Устиновай уншан соносхоходонь, республикын тугта үндэр дээдэ шагнал хадахадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

КПСС-эй Башкирай обкомой нэгэдэхи секретарь **М. З. Шакиров** харюугай үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ үндэр дээдэ шагналай түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, Советскэ правительствада үнэн зүрхэнэй, халуун баясхалан хүргөө.

Республикын коммунистнууд болон бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, партида, совет арадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые, Промышленностиин, барилгын, транспортын ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолнуудые ехэ дэбжэлтэтэй, нэгэ һаналтайгаар угтаа. Эдэ документнүүд манай Эхэ ороной хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлхэ, совет хүнүүдэй байдал улам һайжаруулха гэһэн ленинскэ анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүд, энэ Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ доторхи заабаринуудые, тобшололнуудые Башкирай коммунистнууд, бүхы ажалшад ехэтэ һайшаажа, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэдэхэ хүтэлбэри болгон абаа.

Уфагай машина бүтээлгын заводой слесарь, Социалис Ажалай Герой **А. П. Громов**, Абзелиловскэ районой «Урал» гэжэ совхозой тракторист, Социалис Ажалай Герой **Ф. Г. Истамгалин**, СССР-эй Наукануудай академиин Башкирай филиалай Биологиин институдай директор **В. К. Гирфанов**, Октябриин 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Башкирай гүрэнэй университедэй студентка **И. В. Фадеева** гэгшэд баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө арад бүгэдын тэмсэлдэ Башкирай АССР-эй ажалшад хубитаяа ехээр оруулха гээд этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баяртайгаар баталан абаба.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Д. Ф. Устинов январиин 15-да В. И. Ленинэй памятнигай дэргэдэ сэсэгүүдые табиба.

Тэрэшэлэн КПСС-эй Башкирай обкомой нэгэдэхи секретарь М. З. Шакиров, Башкирай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ф. В. Султанов, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ З. Ш. Акназаров сэсэгүүдые табяа.

Нүхэр Устинов В. И. Ленинэй гэр-музейе хараба.

Д. Ф. Устинов Башкирай АССР-эй промышленностиин туйлалтануудай выставкэдэ ошожо, республикын предприятинуудай бүтээн гаргадаг продукцитайнь, арадай хэрэглэлэй эд бараанай дээжэнүүдтэй танилсаа.

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ЭМХИДХЭЛЭЙ, ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ УЛАМ hАЙНААР ЯБУУЛХА

Сэлэнгын аймагай партийна организаци республика дотороо хүдөөгэй эгээн томо, үнинэй, дүршэл ехэтэй партийна организацинуудай нэгэн болоно. Эндэхи партийна организацинуудта хоёр мянга гаран коммунистнууд тоологдоно. Эдэнэрэй олонхинь промышленностьда, хүдөө ажахыда. соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудта ажаллана. hаяхан энэ аймагай 34-дэхи партийна конференци боложо, коммунистнуудай, бүхы ажалшадай үнгэрhэн гурбан жэлдэ хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолhон, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлhон байна. Конференцидэ Социалис Ажалай 5 Герой, КПСС-эй съезднүүдтэ хабаадаhан 5 делегат байгаа.

КПСС-эй XXIV съездын, партиин Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, аймагай партийна организаци гурбан жэлэй туршада промышленна үйлэдбэриин хэмжээе 17,6 процент дээшэлүүлээ, аймагай колхоз болон совхозууд гүрэндөө мяха, hү, ноohо урдынхиhaa ехээр худалдаа гэжэ конференци дээрэ партиин райкомой тоосоото элидхэл хэhэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. БАЗАРОВ тэмдэглэhэн байна. Партиин райком, партийна организацинууд үйлэдбэрые хүгжөөхын тула партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэри шадабаритайгаар ябуулха, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, социалис мүрысөө ашаүрэтэйгөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулаа.

Табан жэлэй түсэб болзорhoo урид дүүргэхэ, промышленность болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, арад зоной hуудал байдалай хэрэглэмжые hайнаар хангадаг болохо, соёл гэгээрэлээ саашадань хүгжөөхэ тухай элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тодорхойгоор тогтоhон байна. Конференци дээрэ бүхыдөө 15 делегат үгэ хэлээ. Тэдэнэй дунда Галуута-Нуурай шахтын экскаваторай машинист П. В. БАЛАЛАЕШНИКОВ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Ж. Б. ВАНКЕЕВ, Сэлэнгын совхозой hаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Л. ТАДВАШКИНА, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир П. Л. ГЫЛЫКОВ, Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын начальник А. Д. АБРАМЕНКО, Юрөөгэй дунда hургуулиин багша Г. Ж. БАЛЬЖИНОВ, Гусиноозерск хотын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Ф. РОГОВ болон бусад бии.

Конференцидэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. СЕМЕНОВ хабаадажа, үгэ хэлэhэн байна.

Партиин XXIV съездын болон КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, экономикоёо хүгжөөхын түлөө тэмсэхэдээ, партиин райком, партийна организацинууд гол анхаралаа үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсэ ехэ болгохо, продукциин шанар hайжаруулха, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада түргэнөөр оруулха хэрэгтэ хандуулаа гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдээ.

Илангаяа аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд амжалтатайгаар хүдэлжэ гараа. Гурбан жэлэй түсэбhөө гадуур 5 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али 100 мянган тонно шулуу нүүрhэн, 2 мянга гаран кубометр хюрөөдэмэл модон, 62 хээрын вагон, 750 тонно сагаан эдеэн болон бусад продукци гаргагдаhан байха юм. Эдэ бүгэдэ гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэhэнэй ашаар туйлагдаа.

Тоосоото үедэ үйлэдбэрэе үргэдхэхэ, шэнэдхэхэ, шэнэ техникэ тодхохо, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ болон промышленна продукциин шанар hайжаруулгада 5 миллион гаран түхэриг гаргашалагдаа, 18 зүйлэй шэнэ продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Урлан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ хэрэглэжэ, 1 миллион гаран түхэриг алмагдаа.

Шэнэ техникэ тодхохо, шэнэ технологи хэрэглэхэ талаар нүүрhэшэдэй предприятинууд, Сэлэн-Дүүмын техническэ заhабарилгын завод, Галуута-Нуурай оёдслой фабрика, Сэлэнгын архиин завод, 4-дэхи хилээмэнэй завод болон бусад предприятинуудай коллективүүд яhала урагшатайгаар хүдэлөө.

Гурбан жэлэй туршада транспортаар ашаа зөөлгэ нилээд ехэ болоо. Түмэр харгыгаар ашаа зөөлгэ 14 процентээр, автомашинаар — 2,5 дахин дээшэлээ.

Энэ үедэ барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Барилга дээрэ барилга-хабсаралгын 5 предприяти, хабсаралга хэхэ тусхай мэргэжэлтэй 20 участок, эмхинүүд хүдэлнэ. Мүнөө аймаг дотор 3 мянгаад барилгашад, хабсаргагшад, 240 инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлнэ. Гурбан жэлэй туршада 40 миллион гаран түхэригэй барилгын, хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ гэхэ гү, али урдахи табан жэлэйхиhээ 1,5 дахин ехэ болоно.

Арадай ажахыда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ нилээд дээшэлээ. Энэ үедэ электрын элшэ хүсэ дамжуулха шэнэ лини 371 километртэ татагдажа, электрын хүсэ хэрэглэлгэ 14 миллион гаран киловатт-часаар нэмээ.

Хүдөө ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэ аймагай партийна организациин урда хэды ехэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоошье haa, эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри шадамараар ябуулhанай, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй ашаар нилээд амжалта туйлагдаа. Гурбан жэлэй туршада 4 мянга гаран гектар шэнэ газар ашаглагдаа, үхэрэй тоо 878 толгойгоор, хонин 26.537, гахай 954 толгойгоор олон болоо. Газар таряалан болон мал ажалаа хүгжөөхэ талаар Сэлэнгын совхоз, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз болон олон түрүү коллективүүд, ажалай түрүүшүүл шалгаржа гараа.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ болон хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ туйлагдаhан амжалтанууд нэн түрүүн партиин райкомой, партийна эхин организацинуудай ябуулhан эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэриин ашаүрэ мүн гэжэ конференци дээрэ тоологдоо.

Илангаяа хото, хүдөөгэй ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо талаар партиин райком, партийна организацинууд нилээд hайшаалтай хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Социалис мүрысөө hайнаар хүтэлбэрилхэ асуудал партиин райкомой пленум болон бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн, аймагай «Улаан Сэлэнгэ» газетын редакцида тусхай уулзалганууд болоhон байха юм. Тиигэжэ предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта социалис уялгануудые абахынгаа урда тээ бүхы арга боломжонуудаа бодожо үзэдэг, шэнжэлдэг гуримтай. Коллектив бүхыдөө уялга абахынгаа урда тээ хүн бүхэнэй бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлдог заншалтай.

hүүлэй жэлнүүдтэ мүрысөөнэй дүн согсолхо хэрэг нилээд гуримшуулагдаа. Түрүүшүүлэй хүндэлэлдэ «Ажал[...] алдар солын туг» үргэгдэдэг болонхой. Хүн бүхэнэй хэhэн хүдэлмэриин дүн үдэр бүхэндэ тусхай самбарта, «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаhануудта» бэшэгдэнэ. Аймагай бүхы hаалишад, тугалшад, мал адуулагшадай, фермэ, бригадануудай хэhэн хүдэлмэриин hарын дүн аймагай газетэдэ толилогдоно.

Мүрысөөнэй дүн үргэнөөр элишэлхэ, түрүүшүүлэй дүршэлые олондо харуулха зорилгоор hаалиин фермэнүүдые даагшадай, ахалагша hаалишадай, техник-үрэжүүлэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн-уулзалга түрүү фермэ дээрэ үнгэргэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ иимэ уулзалганууд-зүблөөнүүд Вершинскэ, Бургаастайн, Булагай, Тохойн, Харганаагай, Далайтын фермэнүүдтэ үнгэргэгдөө.

hүүлэй үедэ мүрысөөндэ эрхимлэгшэдые урмашуулхадаа моральна болон материальна талыень зүбөөр зохилдуулан хэрэглэхэ гэжэ оролдодог болонхой. Мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэ мэргэжэлэйнгээ талаар түрүүлээ гэhэн үнэмшэлгэ, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамота барюулагдажа, мүрэ дээгүүрнь «Эрхимлэгшэ» гэжэ бэшэгтэй улаан торгон хадаг нэмэрүүлэгдэнэ.

Түрүү бригаданууд «Алтан Туг», «Алтан залаа» гэhэн хүндэтэ шагналда хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Газар таряалан болон мал ажалhаа продукци ехээр абадаг, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулагшадта «Газар таряалан hайнаар эрхилдэг коллектив», «Аймагай хонин ажалай мастер», «hү ехээр hаадаг мастер» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоно. Мүнөө иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ 23 хонишондо, 29 hаалишанда олгогдоод байна.

Эдэ бүгэдын ашаар 1973 ондо аймагай суута hаалишан, Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина үнеэн бүриhөө 6003 килограмм hү hаажа, урдань үзэгдөөгүй ехэ илалта туйлаа. Үнеэн бүриhөө 4 мянга гаран литр hү мүн лэ Сэлэнгын совхозой эрхим hаалишан Раиса Цыбикова hааhан байна. Үнеэн бүриhөө 3 мянга гаран литр hү hаагшадай тоо 15, 2 мянга гаран литртэ хүргэгшэдэй тоо 101-дэ хүрэhэн байна.

Хонин ажал хүгжөөхэ, ахалагша хонишон, коммунист Р. Раднажаповай дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эхэ хонидой отара бүхэндэ зелёнко таридаг болохо, сабшалан даалгажа үгэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүнөө үедэ 156 отарада дүн хамта 1934 гектар зелёнко таригдажа, тэрэнэй хахадhaa ехэнхинь хорёологдоо. Энэ хүдэлмэридэ шефтээ абаhан промышленна предприятинуудай коллективүүд ехэ туhа хүргөө. Тиигэжэ зуутан хонишодой тоо жэл ерэхэ бүри олошорно. Үнгэрэгшэ жэлдэ хонишодой 30 бригада зуун хонин бүриhөө зуу гаран хурьга томо болгоо.

Нийтын адууhа малда үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абадаг болохын тула сабшалан hайжаруулха, суута луговод В. А. Герасимовай дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй нэрэмжэтэ участогуудые олоор эмхидхэхэ, «Герасимовай шангай лауреат» гэhэн нэрэ зэргэ түрүүшүүлдэ олгохо хэмжээнүүд абтана. hүүлэй хоёр жэлэй туршада тиимэ 50 участогта 3170 гектар сабшалан үгтэжэ, баян ургаса абаха бүхы хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ: сабшалан хорёологдоно, зүбөөр уhалагдана, үтэгжүүлэгдэнэ, үндэлөөрөө hайжаруулагдана, ногооной үрэhэн нэмэжэ таригдана. Эдэ участогуудые тойруулан 40 километр утатай хорёо баригдаа. Тиигэжэ Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай, Тельманэй нэрэмжэтэ, Сэлэнгын, Химнын совхозуудай түрүү луговодууд-герасимовецууд гектар бүриhөө 25 центнерhээ дээшэ үбhэ абаhан байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ участогуудhaa 37 мянган центнер үбhэн абтаhан байна.

ТИИГЭБЭШЬЕ партиин райкомой, партийна организацинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон ушарна. Партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэри олон газарта үшөөл үрэ багатайгаар, ёhын тэдысэ ябуулагдана. Зарим газарта эдэ бүхы хүдэлмэри үйлэдбэритэй, түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтэтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдажа шадагданагүй.

Эдэ бүгэдэhөө боложо, зарим промышленна предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта ажалай журам алдаха, тиигэжэ бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүдые haатуулха, малые үхэл гарзада оруулха, таряалангай яаралтай хүдэлмэри таhалдуулха баримтанууд үзэгдэнэ. Энээн тухай элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд яhала тогтоо.

«Сельхозтранс» нэгэдэлэй автоколонно (эрхилэгшэнь С. Лукьянов) муугаар хүдэлнэ, ямаршье эмхи гуримгүй, автомашинануудынь олоороо эбдэрхэй хэбтэдэг, тиигэжэ хүдөө ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа зөөлгэдэ ехэ haaд түбэг татана гэжэ Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын-механическа заводой токарь И. Я. Кулаков конференци дээрэ шүүмжэлээ.

Хүдөөдэ барилга хэдэг предприятинуудай, уhалууриин системэнүүдые түхеэрдэг, ашагладаг эмхинүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха асуудалнуудта Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой директор Б. Б. Будаев, Сэлэнгын совхозой директор А. М. Гусев тогтоо.

Ажахы дотороо тусхай шэглэлтэй томо фермэ, гүүртэнүүдые эмхидхэхэ, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, hайжаруулмал бэлшээринүүдые бии болгохо талаар хэгдэжэ байhан ехэ хүдэлмэри тухайгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Р. С. Бадмаев делегадуудта хөөрэжэ үгөө.

Партийна, ажалай журам нарииваар сахиха, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна организацинуудта шанга эрилтэ табиха тушаа Үбэл-Зөөхэйн сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Б. Шагдыров хэлээ.

Партиингаа урлада бодото ажалаараа харюусаха, 1974 оной арадай ажахын түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ бүгэдөөрөө хабаадаха байhан тухайгаа конференци дээрэ үгэ хэлэhэн делегадууд найдуулаа. Тиихэдээ арад зоной дунда ябуулагдадаг партийно-эмхидхэлэй болон партийно-политическэ хүдэлмэреэ улам нарижуулан hайжаруулха, тэрэнээ ашаүрэ ехэтэйгээр ябуулха хэмжээнүүдые хараалhан байна.

Конференци дээрэ партиин шэнэ райком, шалгалтын комисси, областной партийна конференцидэ хабаадалсаха делегадууд hунгагдаа.

***

Эмхидхэлэй пленум дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар В. Б. Базаров, секретарьнараар В. М. Горлов, С. Д. Рянчинов гэгшэд hунгагдаа.

Б. ГЫЛЫКОВ.

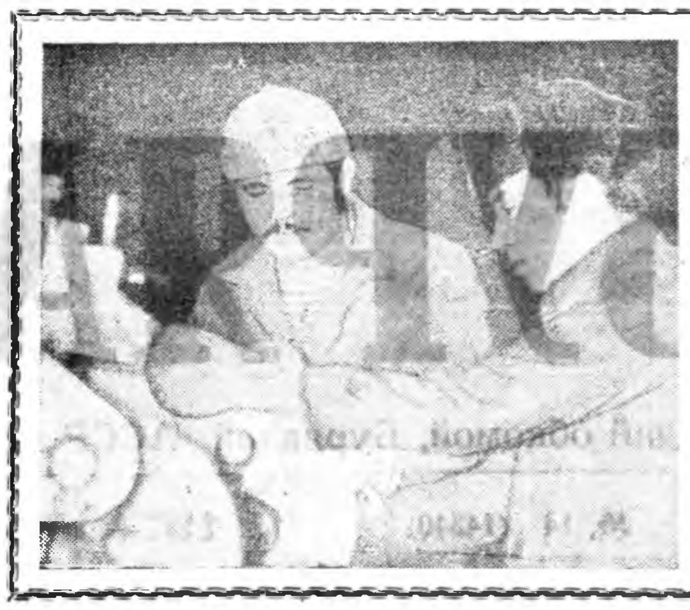

Манай фотокорреспо[ндент] Ц. Цыренжапов[ай] буулгаhан фото-зур[аг] дээрэ хүүргэнүүдэй т[ө]мэр хэрэгсэлнүүдые б[ү]тээдэг заводой нэгэдэ[хи] разрядай хабсаргагш[а] Георгий Ефремов Генн[а]дий Раднаев хоёр хару[уу]лагдана. Тэдэнэр 19[73] онойнгоо түсэб амжалт[а]тайгаар дүүргээд, шэ[нэ] жэлээ hайнаар эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэр[хэ] хабсаргагшад консулы[н] крануудые тодхожо ба[й]на.

ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААНУУД

ПАРТИИН ХЭРЭГ— БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

ОРЛИК

Ахын аймагай партийна эдэбхитэд hаяхан сугларжа, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүдые, партийна организациин урда табигдажа байhан зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ. Суглаанда үгэ хэлэhэн коммунистнууд КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө ябуулжа байhан ажал хэрэгыень нэгэн дуугаар дэмжэжэ, hайшаажа байhанаа мэдүүлээ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь П. Д. Марзаев, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Б. Ц. Мунконов, «Улаан Аха» колхозой партбюрогой секретарь Б. Д. Шагдуров, «50 лет Октября» колхозой hаалишан О. Д. Ошорова, ЦСУ-гай инспектор Б. С. Цыбденов, Ахын экспедициин начальнигай орлогшо В. Д. Арабжаев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, 1973 ондо туйлаhан зарим тэды амжалтанууд тухайгаа хөөрэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгада харюу болгон 1974 ондо бүри hайнаар, габшагайгаар ажаллаха байhан тухайгаа мэдүүлээ.

1973 ондо туйлаhан зарим тэды амжалтануудаа бүри арьбадхажа, юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы удха шанартай, дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhoонь урид дүүргэхын түлөө эдэбхи үүсхэлээ, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, улам габшагайгаар хүдэлхыень аймагай ажалшадые урялhан тогтоол суглаан баталан абаа.

Д. ШАРАСТЕПАНОВ,
КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша.

ХОРИ

Үргэн Хориин коммунистнууд партиин ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой хэлбэришэгүйгөөр ябуулжа байhан гадаадын болон дотоодын политикые үнэн зүрхэнhөө hайшаан дэмжээ.

Аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Н. Бородин, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба шанарыень шалгаха талаар гүрэнэй главна инспектор А. Х. Андреев, Хориин леспромхозой парткомой секретарь И. Я. Трунев, Анаагай совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыренова, «Георгиевский» совхозой директор В. П. Ситников, Хүрбын леспромхозой директор А. Ф. Окулов, Хориин дунда hургуулиин багша, партийна эхин организациин секретарь Е. Н. Красноруцкая, Хориин райпогой түрүүлэгшэ Р. Ж. Шангинов гэгшэд үгэ хэлэжэ, 1973 ондо туйлагдаhан зарим тэды амжалтануудые дурдаа. Юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ аймагай ажалшадай урда табигдаhан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ байhанаа онсолон тэмдэглээ. Тиихэтээ хамта үгэ хэлэhэн нүхэд партиин ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй абаhан тогтоолдо, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгада харюу болгон, модо бэлэдхэлшэдэй, малшадай, таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй абажа байгаа дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялганууд тухай хөөрэбэ.

Н. ЕГОРОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша.

ХЭРЭН

КПСС-эй ЦК-гай де[каб]риин (1973 он) Плен[умэй] дүнгүүд, аймагай парт[ийна] организациин бэелүүлхэ [зо]рилгонууд тухай асу[удал] зүбшэн хэлсэhэн Түнх[эн] аймагай партийна эдэ[бхи]тэдэй суглаан эрид [...] партийна шүүмжэлэ[...] гээр, ехэ харюусал[...] байhанаа сүм мэдэрэ[...] боложо үнгэрбэ. Энэ [...] далаар үгэ хэлэhэн пар[тиин] райкомой нэгэдэхи се[кре]тарь П. А. Фалилеев а[йма]гай партийна организа[ци] саашадаа бэелүүлхэ зо[рил]гонууд тухай гол түлэб [тог]too.

Суглаан КПСС-эй ЦК[-гай] декабриин (1973 он) [Пле]нумэй абаhан тогтоо[л] hайшаажа байhанаа то[дор]хойлоо. Суглаанда ха[баа]дагшад КПСС-эй ЦК[-гай,] тэрэнэй Политбюрогой [ге]неральна секретарь н[үхэр] Л. И. Брежневэй өөр[иин] ехэ ажал ябуулгые [...] зүрхэнhөө hайшаан дэ[м]жэ байhанаа мэдүүлээ.

«Маяк» колхозой п[арт]комой секретарь Г. Т. [...]дуев, Хэрэнэй «Сою[з]порт» конторые эрхил[эгшэ] Б. Н. Цыденов, «Сибир[ь»] колхозой отделение эр[хи]лэгшэ М. Д. Бутав[...] «Сельхозтехникын» ай[ма]гай отделение эрхилэ[гшэ] И. Г. Конюшкин, Саяа[н] совхозой директор Н. [...] Манзаев болон бусад [...] хэлэжэ, КПСС-эй ЦК[-гай] партида, совет арадта [хан]даhан Хандалгые hайш[аа]ха, дэмжэхэтээ хамта [...]шэлүүлэгдэhэн социал[ис] уялгануудые абажа бай[hан] тухай хөөрөө.

А. ЦИМБАЛЮК,
КПСС-эй райкомой инструктор.

МОСКВА. «Изолятор» заводой коллектив юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэбэ. Ажалай бүтээсэ энэ заводто үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 19 процентээр дээшэлhэн байна. Мүнөө тус заводой ажалша бэрхэ коллектив түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлые ажалай шэнэ дэбжэлтээр эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой үйлэдбэриин түрүүшүүл слесарь-хабсаргагшад И. И. Самсонов (зүүн гарhаа) **В. А. Капустин гэгшэд 50 мянган киловольтын түхе[э]рэлгэнүүдые хабсаргаж[а] байна. Эдэнэр халаан бү[]риингөө даабарие сага ү[лү]гэлжэ үлүүлэн дүүргэ[жэ] байдаг заншалтай юм.**

ТАСС-ай фотохронико.

ХОНИШОДОЙ ХАРААЛhАН ЗОРИЛГО

hаяшаг Ивалга тосхондо туршалга - үйлэдбэриин ажахын хонишодой зүблөөн болобо. Тиихэдээ гол түлэб хонин hүрэгөө олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тушаа хэгдэhэн хүдэлмэриин 1973 оной дүнгүүд, мүн энэ жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонууд тухай хэлсэhэн байгаа.

hүүлэй жэлнүүдтэ Ивалгын голдо хони үдхэхэ, илангаяа тэдэнэй үүлтэр hайжаруулха талаар ехэхэн анхарал хандуулагдана. Үнгэрhэн жэлэй дүн гаргахада, Ивалгын хонишод зуун эхэ хонин бүриhөө 90 хурьга абажа, томо болгоhон байба. Энэнь урда жэлэйхиhээ hураггүй ехэ болоно.

Тиихэдэ дүй дүршэл ехэтэй үнинэй хонишод Егнин Бадмаев, Дугар Галсанов, Валерий Базаржапов, Федор Трифонов гэгшэд зуун эхэ хонин бүриhөө 104—108 хурьга түлжүүлhэн байжа, бултанhaa шалгарба.

Эндэ онсо тэмдэглэхэ шухала зүйл гэхэдэ, хонишод зүблөөндэ суглархынгаа урда тээ бэе бэедээ ябалсажа, отара бүхэнэй байра байдалые хаража танилсаhан байгаа. Тиимэhээ, хэнэй ямар дутуу дундатай байhыень шүүмжэлэн, саашадаа усадхахаар хэлсээ.

Ивалгын хонишод шэнэ жэлдэ хонин hүрэгөө олон болгохо, мүн тэдэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөө дам саашань үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидхээ. Тиихэдээ 1974 ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга абаха, хонин бүриhөө 4,5 килограмм ноohо хайшалха гэhэн зорилго урдаа табяа. Түрүү хонишон, Ленинэй орденто Егнин Цыбикович Бадмаев зуун хонин бүриhөө 120, ахалагша хонишод Дугар Галсанов, Валерий Базаржапов 110 хурьга түлжүүлхэ гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа. Мүнөө эндэхи хонишод партиин ЦК-гай хандалгые hайшаан дэмжэжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ жагсажа, улам эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

В. ГАЛДАНОВ.

ТҮСЭБӨӨ ХОРИ МЯНГААР ҮЛҮҮЛЭЭ

Худанай леспромхозой коллектив юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэл соо габшагайгаар хүдэлжэ гараа. Модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ түсэбөө болзорhoonь урид, ноябрь hарын 27-до дүүргэhэн байна.

Худанай леспромхозой коллектив хэлэhэндээ заатагүй хүрэдэг юм. Гурбан жэлэй түсэбhөө гадуур 723 мянган кубометр модо бэлэдхээ.

Леспромхоздо бага комплексно 12 бригада хүдэлнэ. Эрхим дүнгүүдые туйлаhан мастерска участогууд, бага комплексно бригаданууд, модо зөөдэг автомашинануудай экипажнууд Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ. Гадна гэдэнэртэ дамжуулгын улаан туг, мүнгэн шан барюулагдадаг. hарын дүнгүүдээр эрхимлэhэн лесопунктда дамжуулгын Улаан туг баяр ёhололой оршон байдалда барюулагдадаг. Бага комплексно бригадануудые даагшад Ф. М. Линейцев, П. И. Павлов Г. Т. Михайлов, Г. М. Пивоваров гэгшэд hара бүри 2.000—2.500 кубометр модо бэлэдхэнэ. Леспромхозой байгуулагдаhанhaa хойшо иимэ амжалта туйлагдаагүй.

— Манай коллектив 1973 оной түсэбhөө гадуур 20 мянган кубометр модо бэлэдхээ. Социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараhан бага комплексно бригадануудые даагшад П. И. Павлов Ф. М. Линейцев хоёр жэлэй түсэбhөө гадуур оло мянган кубометр модо тус тустаа бэлэдхээ. Мүрысөөнэй түрүү hууринуудые эзэлхын түлөө тэмсэжэ байдаг коллективүүд hара, квартал бүхэндэ олошорно. 1974 ондо 220 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 230 мянган кубометртэ хүргэхэ гэhэн уялга абаад байнабди, — гэжэ леспромхозой главна инженер Виталий Семёнович Данилин манда хөөрэнэ.

Доодо складай коллектив (начальнигынь А. А. Непитаев) арадай ажахыда түсэбhөө гадуур 20 мянган кубометр модо тушааhан тухайгаа омогорхон хөөрэнэ. Үнинэй операторнууд И. Г. Теванюк, Р. Х. Хамиев гэгшэд халаанайнгаа нормо 150 процент дүүргэнэ.

Модо зөөдэг машинануудай жолоошодой дунда түрүү хүдэлмэришэд олон. Г. Васильев, И. Алтынников, П. Нечаев, А. Андреев, П. Горбунов гэгшэд болоно. Бульдозеристнүүдэй дундаhaa В. Карбаинов, А. Котляровский, слесарьнүүдэй дундаhaa А. Чухломин, Н. Емельянов болон бусад түрүүлжэ ябана.

Худанай леспромхозой коллектив модо ехээр бэлэдхэжэ байдагаараа «Забайкаллес» комбинат соо мэдээжэ болоhoop үнинэй. Эдэнэр үнгэрhэн жэлэй хоёрдохи кварталай дүнгөөр СССР-эй Модо бэлэдхэлэй промышленностиин министерствын, профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаhан юм. Энэ леспромхозой коллектив юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлдэ бүри габшагайгаар хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Худанай леспромхозой мастер Ц. Д. Балданов,

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОРОЛДОСЫН ЛЭ АШААР

Урдаа табиhан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ хаба шадалаараа оролдоо. hаалишан, хонишон, механизатор бүхэмнай тодорхой даабари абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулаанхай.

Түсэбтэ табан жэлэй эсэстэ манай Уланай колхоз 2650 толгой үхэр малтай, 11 мянган хонитой болохо байбал, мүнөө 3021 үхэр, 12.352 хонин манда тоологдоно. Адууhа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, гүрэндэ hү, мяха элбэг дэлбэгээр тушааха хэрэг хүдөөгэй ажалшадай гол зорилгонуудай нэгэн. Малшан бүхэнэй габшагай бэрхээр ажаллаhанай ашаар ажахымнай гүрэндэ hү худалдаха даабаряа амжалтатайгаар дүүргэhэн юм.

Үнгэрhэн жэлдэ hаалишаднай үнеэн бүриhөө 1150 килограмм гэхэ гү, али 1971 онойхитой жэшэхэдэ 200 килограммаар ехэ hү hаажа абаа.

Малшаднай даажа абаhан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула нэгэ хүн шэнгеэр шармайн ажаллаа. Гүрэндэ hү худалдаха жэлэй түсэб 106.9, мяха — 114,3 процент дүүргээ. Самоцу Цыренова, Дарима Шардаева, Очирма Пиргаиова гэгшэдэй даадаг коллективүүд түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитаяа оруулаа. hаалишад болон хонишоднай үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Хамтынгаа адууhа малай үүлтэр hайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа табижа, эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдые бүри элбэгээр абахын тула ехэхэн хүдэлмэри хэхэ зэргэтэйбди. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө 75 хурьга абажа түлжүүлhэн байбал, үнгэрhэн жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө 97 хурьган абтаад, ехэ болгогдоо. Энэ тоо, баримта хонишодоймнай оролдолго, эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллаhые гүйсэд гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Түрүү хонишодой нэгэн Галсан Эрдынеев зуун эхэ хонин бүриhөө 103 хурьга түлжүүлжэ, ажахынгаа чемпион болоhон. Дүй дүршэлтэй хонишон Павел Бубеевэй ажалынь мүн лэ урагшатай hайн гэжэ хэлэхэ шухала.

Дүн сагаан хонин hүрэгөө бүри олон болгохо тухайгаа Хэжэнгын хонишод мэдүүлhэн гэшэ. Тэндэхи малшадай гаргаhан hайн hайхан үүсхэлые hайшаан дэмжээд, байгша ондо нёдондоонхиhoo үсөөн бэшэ хурьга абахаар шиидэнхэйбди.

Нёдондо жэлдэ сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, ажахымнай механизаторнууд ороохо таряанай hайн ургаса хуряажа аб[а]hан байна. Гектар бүри[hөө] дундаа зэргээр 17,6 центн[ер] ороohoн хуряагдаа. Ер[э]хэ жэлэй баян ургаса эртэ [ха]марhaa эхитэй гэжэ таряаш[ад] хэлсэдэг гээшэ. Тарилга[да] хэрэглэгдэхэ хүрэнгын ор[оо]hoн сэбэрлэгдэжэ, бэлэн б[ол]гогдонхой. Хабарай тарил[га]да хүдэлгэгдэхэ оны[...] техникээ hайнаар заhаб[а]рилжа дүүргэхээр шиидэ[н]хэйбди.

Богонёор хэлэхэдэ, аж[а]хымнай малшад, таряаш[ад] газар таряалангай болон м[ал] ажалай продуктнуудые ех[ээр] абаха, бэлэдхэхэ талаар [хү]дөө ажахын хүдэлмэрил[эг]шэдэй бүхэсоюзна социал[ис] мүрысөөнэй гуримуудые [ал]дагүй hайшаажа, энэ е[хэ] тэмсэлдэ заабол хабаада[ха]саар шиидэнхэй.

П. ДАШИЕВ,
Уланай колхозой парткомой секретарь.

Баргажан.

СОЁЛШОД—ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

АЖАБАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР...

Коммунис ёһоор ажалда хандаха, шэнэ түхэлэй хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай парти айхабтар ехэ анхарал хандуулна. Тиимэһээ соёлшодой үүргэ эндэ угаа ехэ байна.

Табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэл гараба. Табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадые зоригжуулха талаар соёлшодой хэхэ хүдэлмэри нилээд ехэ ха юм. Соёл культурын зургаанууд, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэд түрүү дүй дүршэл олоной дунда нэбтэрүүлхэ, уран һайханай арга хэрэгсэлнүүдэй ашаар ажалшадые урмашуулха хэрэгые урагшатайгаар хэжэ, хүн зоной дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха зэргэтэй ха юм.

Һаяхан КПСС-эй Центральна Комитет партида, совет арадта хандажа, дүлэтэ Хандалгын үгэнүүдые аржытар бэшэбэ, соносхобо. Тэрэ Хандалга соо иимэ мүрнүүд бии: «Манай совет интеллигенци эрдэм, техникэ болон соёлые бүри ехэ эршэтэйгээр, оролдосотойгоор хүгжөөхэ, научна хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эрдэм, техникын шухалын шухала туйлалтануудые арадай ажахыда түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, совет бүтээлнүүдые бии болгохо гээд этигэжэ байдагаа КПСС-эй Центральна Комитет элирхэйлэн мэдүүлнэ».

КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгаар урмашаһан манай Зэдын аймагай соёлшод табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхые оролдоно.

Хэнэйшье мэдэһээр, тосхон, һууринай ажабайдалда соёлой зургаанууд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Клуб, библиотекэ бүхэн тосхоной, һууринай соёл культурын, гэгээрэлэй гуламта болохо ёһотой ха юм. Соёл культурын талаар хүн зониие хангаха хэрэгтэ манай аймагай соёлшод ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Дээдэ-Ториин, Доодо-Ториин, Наринай соёлой байшангууд энэ талаар онсо шалгарна. Эдэ байшангуудай хүдэлмэрилэгшэд холын гүүртэ, отарануудай малшад, хонишодто ошожо, концерт наада харуулдаг, шэнэ номуудые тараадаг юм. Алцагай соёлой байшангай ажал хүдэлмэри тухай эндэ тобшохоноор хэлэе. Эндэхи эхин комсомолой эмхиие Надя Очирова хүтэлбэрилнэ. Тиигэжэ Алцаг нютагай комсомолшууд соёлой хүдэлмэри һайжаруулха, уран һайханай бүлгэмэйхидэй үүсхэл, оролдолго дэмжэхэ, тэдээндэ туһалха талаар яһала ехэ ажал ябуулна.

Дээдэ-Ториин соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай бүлгэмэй хатаршад, дуушад тухай һураг суу холуур таранхай. Тэдэнэрэй табидаг «Дэбиснэм, дэбиснэм» гэжэ уран һайханай программа бүгэдэндэ һайхашаагдадаг, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдадаг юм. Тиигэжэ дээдэ-ториинхид уран һайханай зональна харалгын лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Энэ коллективые Софья Цыденова хүтэлбэрилнэ.

Аймагай олохон клуб болон библиотекэнүүд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые хүн зондо ойлгуулха, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин түсэбүүдтэй тэдэниие холбохо, социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые зоригжуулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Ажалай түрүүшүүл, залуу хонишод, һаалишадай үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ дайнай, ажалай ветерануудтай залуушуул, комсомолшууд уулзана. Жэшээлхэдэ, иимэ үдэшэнүүд Борьёогой совхоздо, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо амжалтатайгаар, эмхидхэл һайнтайгаар үнгэрөө. Борьёогой совхозой соёлой ордон соо тээсгэн ехэ һонин үдэшэ үнгэргэгдөө һэн. Тэндэ ажалша бэрхэ эхэнэрнүүдые ёһолон хүндэлэлгын айхабтар һонин үдэшэ болоюо, олониие баясуулаа. Ажалай түрүүшүүл-эхэнэрнүүдтэ дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Иимэ үдэшэнүүдые бусад клубууд, соёлой байшангуудай үнгэргэдэггүй байһаниинь гэмшэмээр.

Автоклубууд тухай хэдэн үгэ. Таряашадые, малшадые соёл культурын талаар хангаха хэрэгтэ автоклуб ехэ үүргэ дүүргэдэг. Манай аймагта табан автоклуб бии.

Ториин совхозой автоклуб (даагшань Антонина Сергеева) хүдөөгэй ажалшадые, илангаяа малшадые хангаха талаар онсо шалгарна. Одоол эдэнэрнай холын отара, гүүртэнүүдэй малшадые комплексно аргаар хангаха дүй дүршэлые ажалдаа хэрэглэнэ. Автоклубай хүдэлмэрилэгшэдтэй суг медицинын, ажаһуудалай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ябалсадаг юм. Тиихэдэ Петропавловка тосхоной соёлой ордоной дэргэдэхи автоклубай хүдэлмэрилэгшэд (даагшань Владимир Жамбалов) аймагай ажалшадые соёл культурын талаар хангаха хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулна.

Тиихэ зуура зарим автоклубай ажал хүдэлмэри хангалтагүй байһаар. Тэрэнэй зариманиинь тусхай график, ажал хүдэлмэриин түсэб гэжэ үгы. Жэшээлхэдэ, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Оёорой, «Октябрьский» совхозуудай автоклубууд муугаар хүдэлнэ. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой автоклуб нилээд һайнаар хүдэлдэг гэжэ суутай байһан аад, мүнөө тэрээн тухай һураг суу замхашанхай. Халагламаар.

Хүн зониие соёл культурын талаар хангалгада хүдөөгэй библиотекэнүүдэй үүргэ ехэ. Хүн зоной дунда номуудые тараахаһаа, уншуулхаһаа гадна, уншагшадай конференцинүүдые ходо үнгэргэжэ, түрүү дүй дүршэл гээшые олоной дунда нэбтэрүүлжэ байдаг библиотекэнүүд манайда бии. Жэшээлхэдэ, Дэрэстэйн, Бургалтайн, Инзагатын хүдөөгэй библиотекэнүүд гансал ном тарааха, уншуулха, уншагшадай конференци үнгэргэхэ хэрэгээр ажалаа хизаарлангүй, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар нилээд ажал хүдэлмэри ябуулна.

Тиин гэһэйш зарим библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютаг гарадаггүй, малшад, хонишодто тон үсөөн ошодог байна. Жэшээлхэдэ, Дээдэ-Үшөөтэйн, Борьёогой, «Коммунизм», колхозой библиотекэнүүдтэ иимэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ.

Табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ манай аймагай соёлшод урматан һайнаар хүдэлхын түлөө оролдожо, бодото ажабайдалай холбоо барисаатайгаар хүдэлхэ бээз гэжэ найдагдана.

А. ЦАГАНОВ,
ВЛКСМ-эй Зэдын райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ШУХАЛА ШАТА

Замбуулинда туршалга хэхэ түрүүшын станциин тодхогдоһоор табан жэлэй ойдо

Замбуулинда удаан саг соо байжа туршалга хэхэ станци 1969 оной январиин 16-да тодхогдоһон юм. Энээнэй эхин 1962 оной октябрьда, Юрий Гагаринай жолоодоһон «Восток» гэжэ дэлхэй дээрэхи түрүүшын онгосын ниидэһээр оройдоо табан жэл хахадай үнгэрөөд байхада, табигдаа һааб даа. Дэлхэй шадархи замбуулинай дайдада «Космос-186», «Космос-188» гэжэ аппарадуудые автомадай туһаламжаар совет эрдэмтэдэй залгалдуулһан тухай хэлэгдэнэ. Энэ хадаа дэлхэй шадархи замбуулинай замда олон зорилго дүүргэхэ науч на станцинуудые тодхон байгуулгын эхин гэжэ дэлхэйн эрдэмтэдэй тон зүб нэрлэһэн ехэ туйлалта болоно.

Хоёр аппарадые замбуулинда залгалдуулһанай удаа жэл хахад хүрэхэгүй сагай үнгэрөөд байхада, замбуулинда түрүүшын туршалга хэхэ станци тэндэ гаргагдаа бэлэй. Тингэһэнэй һүүлээр, 1971 оной апрель соо, замбуулинда удаан дабшаха «Салют» гэжэ станци ниидхүүлэгдээ һэн.

Тэд, энэмнай түрүүшын шухала алхам байгаа. Замбуулиниие арадай ажахын аша туһада шэнжэлхэ асуудалнуудай дунда түрүүшын һуури эзэлдэг, замбуулин шэнжэлхэ совет программын гол шухала шэглэлынь «Союз-4», «Союз-5» онгосонуудай ниидэлгэ болоһон байха.

Эдэ бүгэдын хайшан гэжэ бэелүүлэгдэһые һанаад үзэе. В. Шаталовай, Б. Волыновай жолоодон ниидхүүлһэн онгосонууд 1969 оной январьда хоорондоо сүүдхэ тухай зайтайгаар дэлхэйе тойрон ниидэхэ замбуулинай замда гаргагдаа бэлэй. Табадахи «Союз» дээрэ борт-инженер А. Елисеев, инженер-шэнжэлэгшэ Е. Хрунов гэгшэд һууҗа гараа һэн. Программын ёһоор, юрэ бусын энэ экспедицидэ хабаадагшад замбуулинда туршалга хэхэ станци хабсарган тодхохо ёһотой байһан юм. Иимэшүү туршалга хэһэн ушар дэлхэйн түүхэдэ тэрэ үедэ байгаагүй.

Тэдэнэй экипажнууд онгосонуудайнгаа замбуулин худар ниидэн дэгдэһэнэй һүүлээр хамагай түрүүн бэе бэеэ бэдэрэн ололсохо зэргэтэй байба. Удаа тээнь зүг шэглэлээ хубилган ниидэхэ, аппарадуудые замбуулинай замда оруулаад, автомадай туһаламжаар тэдэниие ойр туулжа эхилхэ аргатай болоһон байгаа. Зуун метрэй зайһаа тэдэнь ойротон шадарлажа эхилээ һэн. Энээниие залгалдаха тусхай түхеэрэлгэнүүдтэй «Союз-4» гэжэ онгосоор В. Шаталов бэелүүлһэн юм. Б. Волыновай жолоодон ниидхүүлһэн «Союз-5» онгосо дээрэ залгалдаха юрын түхеэрэлгэ тодхогдонхой байгаа.

Аппарадуудай ойртолсого удаа дараалан улам түргэдэһөөр, секунда соо хэдэн сантиметрэй хэмжээтэй болоһон байна. Эсэсэй эсэстэ онгосонууд нэнгэлсэн няалдаһан, таталсан холболдоһон байгаа. Энэл үеэр замбуулинда туршалга хэхэ станци түүхэдэ түрүүшынхеэ мүндэлөө бэлэй.

Урда тээнь замбуулинда үзэгдөөгүй иимэ түхеэрэлгэ ямар түхэл шэнжэтэй байгааб? Энэмнай энергетическэ, электрическэ ба телефонно нэгэдхэмэл оньһонуудтай дүрбэн таһалгаһаа бүридэһэн, техническэ бүхэли бүлэг түхеэрэлгэ байһан юм. Станци соохи багтаамжын ниитэ хэмжээн — 18 кубометр. Тэрэнэй атмосферын 21 процентнь кислород, бэшэниинь — азот байгаа. Станциин таһалгануудай соохи температура — Цельсээр 15—25 градус, шиигынь — 40—70 процент, атмосферынь дараса — ртутна столбигой 760—800 миллиметрэй хэм хэмжээтэй байһан. Эдэ тоо мэдээнүүдһээнь харахада, замбуулинай эдэ аппарадууд соо хүнэй һаадгүй ажаябахаар.

Онгосонуудай командирнууд тэрэл үдэртөө хоёрдохи зорилгоёо бэелүүлжэ захалһан — экипажай заримые нэгэ онгосоһоо нүгөөдэ худар оруулха ябуулга хэжэ эхилһэн юм. Тиихэдээ тусхай скафандрануудые үмдэжэ, онгосонуудһаа гараад үзэһэн байна. Е. Хруновой, А. Елисеевэй онгосо гаралгань — бүри 1965 ондо энэ шэглэлээр А. Леоновой эхилһэн туршалгануудай үргэлжэлэл байгаа. Иимэ дүй дүршэл дэлхэй шадархи замбуулинай дайдые саашадаа шэнжэлхэ хэрэгтэ онсо шухала удха шанартай байхаһаа гадна, мүн замбуулинай түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаха ба задалхын тула научнотехническэ шэнжэлгэнүүдые хэхэдэнь, онгосонууд гү, али станцинуудай газаа таладахи ямар нэгэн приборнуудые заһабарилха гү, али тодхоходонь хүнүүдтэ хэрэгтэй болохо бшуу. Америкын «Скайлэб» станциин ниидэлгэһээ харахада, станци дээрэхи наранай батарейнуудэй дутагдалые зайсуулха үедэ иимэ туршалгын тон шухала байһаниинь тодороо.

Космонавтнар Е. Хрунов, А. Елисеев час шахуу соо онгосоһоо гараад, замбуулин соогуур тамарха үедөө залгалдуулха түхеэрэлгэ шалгаһан, хабсаргаха хэдэ хэдэн туршалга хэһэн, дэлхэйн ба замбуулинай дүрэ зурагуудые киногой ба фотоаппарадуудаар буулгалан, тэрэшэлэн научно-шэнжэлхы адаглалгануудые хэпэн юм. Тэрээнһээ гадна, эдэнэр анха түрүүн замбуулинай почтальонууд болоюо, дэлхэйн газетэнүүдэй номернуудые, телеграммануудые ба бэшэгүүдые «Союз-4» онгосо дээрэ абаашаһан байха.

Космонавтнууд онгосо сооһоо замбуулин худар гарахадаа, тусхай скафандрануудые шалгаха, тодорхойлон хэлэбэл, амидарал хангаха регенерационно түхэлэй шэнэ автомат түхеэрэлгэ туршаха үшөө нэгэ шухала зорилго табиһан байгаа.

Эдэ «пассажирнууд» «Союз-4» онгосодо оромсоороо хүдэлмэрилжэ захалһан: онгосын түхеэрэлгэнүүдые шалгаһан, мүн программын эрилтын үндэһөөр, адаглалга ба шэнжэлгэнүүдые хэжэ үргэлжэлһэн байна.

Замбуулинда туршалга хэхэ түрүүшын станци замбуулинай дайдада дүрбэн час хахадһаа дээшэ саг соо хүдэлөө. Январиин 16 най 15 час 55 минутын үеэр «Союз» онгосонууд хагсан тусгаарлаад, ами аминдаа ниидэжэ үргэлжэлһэн юм. Тиихэдээ саг үргэлжын тогтууритай радио-холбоотой байгаа. «Союз-4», «Союз-5» онгосонуудай ниидэлгэ бүхы дээрээ гурбан сүүдхэ соо үргэлжэлөө бэлэй.

«Союз-4», «Союз-5» онгосонуудай экипажнуудай хэһэн туршалгын үрэ дүнгүүдые сэгнэхэдээ, СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыш иигэжэ тэмдэглээ һэн: Энэ... ондоо планетэнүүдтэ хожомоо эльгээгдэхэ экспедицинүүдые бэлдэхэ хэрэгтэшье» шухала удха шанартай.

Энэл дүй дүршэл «Союз-Аполлон» гэдэг программын ёһоор 1975 ондо хэгдэхэ совет-американ туршалгын хараа бодолой үндэһэ һуури нь болохо.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

ГЭГЭЭРЭЛШЭДЭЙ ЗОРИЛГО

Үнгэрһэн жэл арадай гэгээрэлэй түүхэдэ яһала ехэ һуури эзэлхэ гэжэ һанагдана. Хараад үзэел даа: 1973 ондо табан миллион хүн найман класс дүүргээ, гурбан миллионһоо үлүү залуушуул дунда һургуулиин аттестат абаа, хоёр миллион шахуу хүн дээдэ болон тусхай дунда һургуулиин дипломтой болоюо гараа.

Буряадай АССР-ые абажа харабал, арадай гэгээрэлэйнь амжалта мүн лэ горитой. 1973 ондо манай республикын олон эдиршүүл найман класс дүүргээ, 8.931 хүн дунда эрдэмэй аттестат абаба. Харин 6.853 хүн дээдэ болон дунда һургуулитай мэргэжэлтэд болоюо гараба.

Манай гүрэндэ гурбан хүнэй нэгэниинь гэхэ гү, али 81 миллион хүн һуража байдаг. Тэрэшье гайхалтай бэшэ. Юундэб гэхэдэ, мүнөө сагай обществын үйлэдбэридэ туйлай ехэ хубилалтанууд болоюо байна ха юм. Үйлэдбэриин шэнэ һалбаринууд, технологическа онол арганууд бии болоюо. Предприятиие хүтэлбэрилхэ хэрэгэй шанар улам һайжаруулагдана гээшэ.

Һүүлэй үедэ парти болон правительство залуушуулай бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда орохо тухай, техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай, мүн дээдэ һургуулиин хүдэлмэриие саашаданһ һайжаруулха тухай эдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые баталан абаа. Эдэ бүгэдые бэелүүлхэ хэрэгтэ РСФСР-эй Педагогическа бүлгэм горитой үүргэ дүүргэдэг байна. РСФСР-эй Педагогическа бүлгэм хадаа 800 мянган гэшүүдые бүридхэдэг. Гадна тэрэ бүлгэмдэ 60 мянган коллективэй гэшүүд оролсодог. Арадай гэгээрэлэй зургаануудта, һуралсалай эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, техническэ мэргэжэл олгодог, мүн тусхай дунда һургуулинуудта, дээдэ һуралсалда тэрэ бүлгэм нилээд ехэ туһаламжа үзүүлдэг байха юм.

Бүлгэмэй гэшүүд педагогическа эрдэмэй туйлалтые олоной дунда нэбтэрүүлхын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг эрдэм ба практика хоёрой хоорондохи холбооые бэхижүүлхын тула ехэ оролдолго гаргадаг.

Эдэ бүхы асуудал тушаа үргэн ехэ хөөрэлдөөн һаяхан Ростов-на-Дону хотодо болоо. Тэндэ РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй Центральна Соведэй пленум зарлагдаһан байгаа. Тэрэ пленумдэ хабаадагшад арадай гэгээрэлэй бүхы шатын һуралсалые саашадань бэелүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсээ юм.

Залуушуулай бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлхэ хэрэгтэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин үүргэ ехэ гэжэ мэдээжэ. 1973—1974 онуудай һуралсалай жэлдэ оронойнмай юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин юһэдэхи классуудта 2,9 миллион һурагшад ороо, тусхай дунда һургуулинуудта 280 мянган һурагшад һурана.

Энэ талаһаань абажа харахада болоо һаа, манайшье республикада ехэ юумэн хэгдэнхэй. Мүнөө жэлдэ 11.856 хүн юһэдэхи классудта һурана. Дунда эрдэм олгодог тусхай һургуулинуудта, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудта нёдондо найман класс дүүргэһэн олон эдиршүүл һурадаг.

Хүн түрэлтэнэй соёл болбосорол юрын һургуулиин үүдэнһээ эхилдэг гээшэ ааб даа. Ерээдүйн эрдэмтэд, космонавтнууд, хүдэлмэришэд, колхознигууд, мастер болон инженернүүд һургуулиһаа эхитэй гэжэ хэлсэдэгбди.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудта бэлэдхэл һайнтай хүдэлмэришэд ургадаг. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэл соо оронойнмай профтехучилищинууд 3 миллион 500 мянган хүдэлмэришэдые арадай ажахыда бэлдэжэ үгөө. Харин мүнөө жэлдэ 1 миллион 700 мянган хүдэлмэришэд бэлдэгдэхэ юм. Буряад ороной профтехучилищинуудта юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо 26 мянган хүн бэлдэгдэжэ, промышленностиин болон хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй бүлэдэ абтаха байна.

Эдэ бүхы тоо, баримтанууд арадай гэгээрэлэй асари ехэ туйлалтануудые гэршэлнэ. Гэбэшье залуушуулай һуралсалые болон хүмүүжэлгые саашадань һайжаруулха онол арганууд барагдашагүй. Арадай гэгээрэлэй бүхы шатын һуралсалда бии байгаа али бүхы дутагдал тухай пленумдэ хабаадагшад сэхэ хөөрэлдэжэ, тэрэниие усадхаха хэмжээ ябуулганuудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн хөөрэлдөөнһөө уламжалан, РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй Буряадай отделени хадаа партии болон правительствын тогтоолнуудые, научно-педагогическа бүлгэмэй бүхэроссин дүрбэдэхи съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлжэ эхилээ. Эдэбхитэйгээр, үүсхэлтэйгээр хүдэлдэг эмхи зургаанууд манай республикада үсөөн бэшэ. Жэшээнь, Педагогическа бүлгэмэй Буряадай отделениин Бэшүүрэй, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын эхин эмхинүүд һайн хүдэлнэ. Олон багшанар, хүмүүжүүлэгшэд бүлгэмэй гэшүүд болоо. Тиигэжэ Буряадай отделениин гэшүүдэй тоо гурбан мянганһаа 6 мянга хүрэтэр олошороо.

Буряадай отделени болон аймагай, районно эмхинүүд гурбан шэглэлтэйгээр хүдэлмэреэ ябуулдаг: багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгэ; һурагшадай болон залуушуулай хүмүүжүүлгые һайжаруулга; түрэлхидэй дунда хүдэлмэри эмхидхэлгэ.

Багшанарта туһаламжа үзүүлхын тула, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ зорилготойгоор Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Багшанарай институдай дэргэдэ 1961 ондо научно-педагогическа эрдэм дэлгэрүүлдэг университет нээгдэһэн байгаа. Тэрэ университет хадаа РСФСР дотор эгээл түрүүшын университедүүдэй нэгэн һэн. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зарлагдаһан бүхэроссин харалгын дүнгэй ёһоор, манай университет «РСФСР-эй арадай эрхим университет» гэһэн дипломдо хүртэһэн юм. Университет 12 факультедтэй. Тэндэ Улаан-Үдын һургуулинуудай 500-гаад багшанар эрдэмээ дээшэлүүлдэг. Тиихэдэ зарим аймагуудта университедэй филиалнууд бии болгогдонхой. Университедэй хэшээл тусхай түсэбэй ёһоор һара бүри хоёр дахин болодог.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-иин, Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищиин, дээдэ ондоошье һургуулинуудай багшанар, партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэд, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай хүдэлмэрилэгшэд ниитын университедүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Тэрэнэйнгээ түлөө хэншье түлөөһэ абадаг бэшэ.

Педагогическа бүлгэмэй Буряадай отделенидэ научно-педагогическа 10 таһаг бии. Жэшээнь, һурагшадай коммунис хүмүүжүүлгын, түрэлхидэй, эстетическэ хүмүүжүүлгын, хизаар ороноо шэнжэлгын ба аяншалгын таһагууд байха. Үшөө тиихэдэ техническэ хэрэгсэлэй, программированнна һуралсалай, ажалай хүмүүжүүлгын болон ерээдүйн мэргэжэл шэлүүлэн олгохо таһагууд бии. Гадна физическэ хүмүүжүүлгын болон һурагшадай элүүр энхые сахилгын, һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдые хүмүүжүүлгын таһагууд хүдэлдэг.

Алишье таһагай хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдадаг. Түрэлхидтэ зорюулан эмхидхэгдэдэг радиоуниверситет бага бэшэ амжалтатай. Тэрэ университет хадаа гурбан жэлэй саана Буряадай телевиденидэ бии болгогдоо һэн. Тэрэнэй хүдэлмэридэ дүршэлтэй багшанар, түрэлхид, врачнууд, юристнүүд, милициин хүдэлмэрилэгшэд болон бусад мэргэжэлтэд хабаададаг.

Гэхэтэй хамта бүлгэмэй Буряадай таһагай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалшье бии ааб даа. Тэрэниие усадхажа, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ бидэнэй нангин зорилго.

М. МАНГАДАЕВ,
РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй Буряадай отделениин түрүүлэгшэ.

— Хараалагдаһан түсэбөө уридшалан дүүргэһэн түрүү бригада гэнэ гүт? Фабрикадамнай бии байхал даа. Жэшээлбэл, Валентина Димовагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада социалис мүрысөөндэ хододоо эрхимлэжэл байдаг. Мүнөөдэр ажаллана ёһотой. Хэжэ байһан хүдэлмэритэйнь танилсажа, коллективэйнь гэшүүдтэй хөөрэлдэхэдэтнайшье болохо, — гээд, Ивалгын кондитерска фабрикын главна инженер Павел Иванович Яковлев урдахи саарһа дансаяа столойнгоо һугалга соо хэжэ, печени, пряник гаргадаг цех руу бидэниие дахуулан ошобо.

Ута сагаан, хоёр дабхар шулуун байшангай үүдэ татан ороходомнай, конфетэ, прянигай хангалтама хоншуухан үнэр хамар сорьёожо, улам саашалхада, оньһон түхеэрэлгэ, машинануудай жэгдэхэнээр хүдэлхэнь һоноороо дуулдажа захалба.

— Одоошье хүрэжэ ерэбэбди. Танилсагты, бригадирынь Валентина Димова мүн байна. Танай магазинһаа худалдажа абадаг пряник иигэжэ шарагдаад эндэһээл гарадаг, — гэжэ Павел Иванович мнһэрэн хөөрэжэ захалба.

Залуу басаганай хүтэлбэрилдэг энэ бригадада 9 хүн ажаллана. Бултадаа шахуу комсомолой гэшүүд фабрикада 2—4 жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ байһан басагад юм. Тиин эдэ залуушуулнай даалгагдаһан ажалдаа түргэн дүршэжэ, үнинэй хүдэлмэришэдһөө гээгдэнгүй, халаанайнгаа даабариие үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ЗАЛУУШУУЛАЙ БРИГАДА ЭРХИМЛЭНХЭЙ

— Халаан соогоо дунда зэргээр 2,8—3 тонно пряник, печени шаража гарганабди. Нёдондонойнгоо түсэбые хахад һараар уридшалан дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 80 тонно амтатайхан пряник үйлэдбэрилжэ, худалдаа наймаанда эльгээгдээ, — гэжэ бригадир Валентина Филипповна мэдүүлээ һэн.

Эрхим сортын гурилда саахар, тоһо холижо бэлдэһэн талханайнь эһээбэр тусгаар оньһон түхеэрэлгэтэй томохон тогоон соо хэгдэжэ, тэндэһээ нэгэл хэмээр хабтагархан түмэр дээрэ барлагдана. Тиигээд лэ энэ оньһон түхеэрэлгын «эзэн» Наташа Шишмарева барлагдаһан түүхэй прянигаа хажуудахи пеэшэн соогоо хэхэ юм. Томо пеэшэнэйнь нүгөөдэ захада байһан Анна Гашипова шарагдаһан пүмпэгэрхэн прянигуудые тэрэ дорonь абажа, тусхай транспортёроор саашань дамжуулна. Улам саашалхадаа, саахарта будагдаад, урид бэлэдхэгдэһэн хайрсагууд соо хэгдэжэ, аятайханаар ябталагдана.

Дурсагдагша бригадын үйлэдбэрилһэн продукци ходоо эрхим шанартай байдаг юм. Комсомол-залуушуулай багахан энэ коллектив гансашье продукциингаа шанарые һайжаруулхын түлөө эрмэлзэдэг бэшэ, мүн өөрынь үнэ сэн доошолуулха зорилго табинхай. Тиихэдээ мүнөө эндэ ажаллажа байһан басагад оньһон түхеэрэлгэ, машинануудаа һаадгүй хүдэлгэнэ.

— Энэ жэлдэ бии байгаа арга боломжонуудаа элирүүлжэ, һайн шанартай продукци бүри ехээр гаргахын түлөө, улад зоной эрилтые улам һайнаар хангахын түлөө, хүдэлмэриин сагай минута, час бүхэниие гамнан ажаллаха болонобди. Богонёор хэлэхэдэ, бригадымнай коллектив уттуулан хараалха түсэб, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, болзорһоо уридшалха байха, — гэжэ, бригадир Валентина Филипповна Димова хэлэбэ.

В. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир В. Ф. Димова ажал дээрээ. Пряник, печени шаража гаргадаг цех соо. Лабораториие даагша Н. Козулина тус бригадын үйлэдбэрилһэн продукциин шанарые тодорхойлжо байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

„Эй, нүхэд, автолавна ерэбэ..."

Доодо-Ивалгын отделениин Нуурай фермэ дээрэ үдэрэй һаалган дүүрэнтэжэ, наран үдэһөө үнгэрөөд байгаа. Энээхэн үедэ һаалиин малай байра тээшэ ногоон бүхөөгтэй автомашина ерэжэ ябаа һэн...

— Эй, нүхэд, автолавка ерэбэ!

— Тиимэ ха юм. Мүнөөдэр манайда ерэхэ ёһотой үдэрынь һэн, — гэлдэн, һаалишад, малшад автолавкын урдаһаа угтан ошонод.

Ивалгын райпогой нүүдэл наймаатай ябадаг жолоошон Николай Романович Кокорин үдэр бүридэ холын гүүртэ, отара, фермэ дээгүүр тойрон ябажа, малшадые шухала хэрэгтэй эд бараагаар хангаха хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг бүтээнэ.

Тиихэдээ гансал Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын бэшэ, мүн баһа «Сэлэнгэ», «Пригородный» совхозуудай, «Байкал» үчхозой холуур байдаг малай үбэлжөөндэ долоон хоног бүридэ нэгэ дахин ошодог гуримтай болонхой.

Хэнэйшье мэдэһээр, мүнөө сагта малшадай олзо ехэ болоюо байна ха юм. Тиимэһээ, тэдэнэр сай, дабһа, тамхи, эдируул хэрэглэдэг бэшэ, харин гоё һайхан, гутал, хубсаһа, үнэтэй сэнтэй эд хэрэгсэл захижа абадаг болоо. Жэшээлхэдэ, мүнөө үнинэй хонишон Эрдынидоржо Дармаев мотоцикл, холодильник худалдажа абаба.

Тиигэжэ нүхэр Кокорин үнгэрһэн жэлдэ 5 мотоцикл, арбаад холодильник, олон мянган түхэригтэ ковер, аяга амһарта, хубсаһа хунар хадагалха шкаф гэхэ мэтэ эд бараа худалдаа.

Николай Романович олон жэлдэ үнэн шударгы ажаллажа, нүүдэл наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо шалгараһанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаһан байна.

В. ПЕТРОВ.

НОМОЙ ТАР

УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

«Буряадай түрүүшын эрдэмтэн» (Д. Банзаровай түрэһөөр 150 жэлэй ойдо). Статьянуудай суглуулбари. Харюусалгата редакторынь И. А. Батудаев. Буряадай номой хэблэл. 1972 он.

Буряад арад элитэ эрдэмтэеэ омогорхохо ёһоороо омогорходог. Д. Банзаров оройдоо 33 наһатай болотороо ажаһууһан байбашье, эрдэм наукада һайхан мүр сараа үлөөһэн байна. Академик Ярославский эрдэмтын хэһэн хүдэлмэриие иимэрхүү үгэнүүдээр элирхэйлэн тодорхойлоо бэлэй: «Ородой түрүүшын эрдэмтэн Ломоносов шэнги Банзаров буряадай түрүүшын эрдэмтэн байгаа. Тэдэ хоюулан таряашадай дундаһаа гараһан зон».

Буряадай эрдэмтэд Д. Б. Улымжиев, Е. Е. Тармаханов, П. Т. Хаптаев, А. А. Белоусов болон бусадай энэ суглуулбарида оруулагдаһан статьянууд дотор Доржи Банзаровай ажал ябуулга бүхы талаһаа харуулагдаба.

Н. А. Комаровой бэшэһэн **«Курорт Дарһан»** гэжэ ном Буряадай номой хэблэлээр һаяхан гаргагдаба.

Дарһан — Забайкалиин үнинэй, үзэсхэлэн һайхан курорт юм. Үшөө XVII зуун жэлэй эсэстэ эндэхи булагай эмтэ домто шанар элирүүлэгдэһэн байгаа.

Номой автор — медицинын эрдэмэй кандидат Н. А. Комаров Зүүн Сибириин, Алас-Дурна зүгэй үнинэй курортын хүгжэлтэ, эндэ совет засагай жэлнүүдтэ хэгдэһэн баригга тухай бэшэнэ. Тиихэдэ энэ курортын ерээдүй тухай ном сооһоо мэдэжэ абаха байнабди.

Б. Абидуев. **«Үрэмшөө»** Улаан-Үдэ, Буряадай номой хэблэл. Энэ ном соо Бавасан Абидуевай үхибүүдтэ зорюулжа бэшэһэн үльгэрнүүд оруулагдаба. «Үрэмшоо, «Муура багша», «Бүргэд хаан ба тэрээнэй хатан» гэхэ мэтэ үльгэрнүүд ба таабаринууд эндэ һууриия олоо.

М. Баранов. **«Түрэл шуһан».** Улаан-Үдэ, Буряадай номой хэблэл.

Уран зохёолшо М. Барановай һонирхолтой богони рассказууд энэ суглуулбарида ороо. Байгаалида дуратайшуулда, һургуулиин дунда наһанай үхибүүдтэ энэ номынь зорюулагдана. Байгаалиие мэдэхэ, байгаалида дурлаха, байгаалида эзэн ёһоор хандаха хэрэгтэй гэһэн тобшолол эдэ рассказууд сооһоо гаража ерэнэ.

С. Удвал. **«Хомор хүн».** Тууҗа Монгол хэлэнһээ А. Бальбуров оршуулба. Буряадай номой хэблэлээр гараба.

Монголой уран зохёолшо Сономын Удвалай тууҗа соо монгол басаган, залуу дангина Ундрам тухай хэлэгдэнэ. Тэрэ басаган гэрһээ тэрьелжэ, дүрбэн үхибүүдтэй, наһажаал болоһон Тэгдээ гэгшэдэ ошоно. Хобууша хүнүүд хобжэб зоожэ, залуу һамгыень худалаар хардаха юм.

Туужын гол герой Ундрам — сэсэ мэргэн, эрэлхэг зоригтой эхэнэр уншагшадай сэдьхэл зүрхые эзэлхэл байха.

Дээрэ дурсагдаһан номууд булта 1973 ондо хэблэгдэн гараа.

Е. ОСОДОЕВА,
библиограф хизаар ороноо шэнжэлэгшэ.

ОРОН СООГУУРНАЙ СПАРТАКИАДА АЛХАЛНА

(СПОРТЫН ШЭНЖЭЛЭЛ)

СССР-эй арадуудай үбэлэй спартакиада оронойнай зүг бүхэндэ эхилжэ, спортын һонирхолтой мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Прибалтикада эхилһэн наадан олоной анхарал татана. Үбэлэй хүйтэнэйшье үедэ Сибириин конькишад, санашад урилдаанда гаранхай. Грузи, Киргизэй спортсменүүд үндэр хадаһаа санаар һолжорно. Мүн Ураалай, Алас-Дурна зүгэй спортсменүүд эрхимүүдээ тодоруулжа эхилэнхэй.

Архангельска областиин Плесецк, Вельск, Северодвинск, Архангельск хотонуудта эхилһэн үбэлэй спартакиадын түгэсхэлэй нааданууд тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд мэдээсэнэ. Спартакиадын программада санаар урилдаан, биатлон, коньки, шайбатай, бүмбэгэтэй хоккейн нааданууд оруулагданхай. Дурсагдагша табан хотонуудта олон зоной нэгэ доро мүрысөө үнгэргэмөөр спортын баазанууд түхеэрэгдэһэн байна.

Мүн Россин Федерациин область, хизаар, автономито республикануудта бүхэсоюзна мүрысөөнүүдэй урда тээ республикын спартакиада эхилбэ.

РСФСР-эй түлөөлэгшэ, Ульяновск хотын спортсменка Людмила Анкудимова Алма-Атада үнгэргэгдэһэн профсоюзуудай наадан дээрэ богони зайнуудта конькигаар урилдахадаа, СССР-эй шэнэ рекорд тогтооһон байна. Тэрэ 500 метрэй зайе 43, 43, 1000 метрэйхиие—1.28,36 секунда соо гаталжа, дүн хамта 175,885 очкотой болоһон байба. Урдань энэ рекордые 176,110 очкотойгоор Москвагай Вера Краснова тогтооһон юм.

Челябинск хотодо СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө фигурна һолжоролгоор эхилһэн наадан дүүрэбэ. Эндэ хоёроороо һолжорогшод сооһоо дэлхэйн чемпионууд Ирина Роднина, Александр Зайцев, хатар танца гүйсэдхэгшэдэй дундаһаа дэлхэйн дүрбэ удаа чемпионууд Людмила Пахомова, Александр Горшков, нэжээдээр һолжорогшодой дундаһаа Марина Саная, Владимир Ковалев гэгшэд тодорбо.

Челябинскда фигурна һолжоролгоор үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, манай ороной спортсменүүд эрхим һайн амжалта туйлажа ябанхай. Чемпионуудһай бүришье эрхим амжалтатай. Хоёроороо һолжорогшодой дундаһаа залуушье һаа, түргөөр наадажа һураһан 15-тай Ирина Воробьева, 19-тэй Александр Власов, хатар танца гүйсэдхэгшэд сооһоо Наталья Линничук (Москвагай энэ һурагша 17-той), Геннадий Карпоносов гэгшэд һайн амжалтатай. Мүн нэжээдээр һолжордог фигуристнууд өөһэд өөһэдынгөө программые орёо хүндэ, гоё һайханшье болгожо шадаа бшуу.

Оронойнай дээдэ класста наададаг хоккеистнүүдэй дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд, һара шахуу амарһанай удаа, дахинаа һэргээгдэбэ. Ленинградай СКА клубай хоккеистнүүдтэ Горькиин «Торпедо» команда айлшалһан байгаа. Тиихэдэ талмайн эзэд 2:5 гэһэн тоотойгоор шүүгдэһэн байна.

Мүнөөдөө «Крылья Советов» команда 21 наадынай удаа 34 очкотой, мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлжэ ябана, ЦСКА—25 (19), Москвагай «Динамо»—25 (21), «Спартак» 21 нааданһаа 23 очкотой болонхой.

Хоккейгээр ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн байгша оной мартын 15-да дүүрэхээр хараалагдана. Удаа тээнь СССР-эй суглуулагдамал команда Швеци, ЧССР, Финляндиин командануудтай уулзахаар хүлеэгдэнэ. Тинхэдэ апрелиин 5-һаа Хельсинки хотодо хоккейгээр дэлхэйн, Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилхэ юм.

Совет ороной спортсмен, Дэлхэйн чемпион Александр Тихонов... Франциин чемпион болобо. Новосибирскын санашан Франциин түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нэмэл мүрысөөндэ 20 километрэй зайда биатлоноор урилдахадаа эрхимлэбэ. Тэрэ зайгаа 1 час 10 минута, 49,5 секунда соо гаталһан байна. Мүн Минск хотоһоо ошоһон совет ороной спортсмен Юрий Колмаков зайгаа нэгэ час 15 минута 16,0 секунда соо гаталба.

А. НИКОЛАЕВ.
(ТАСС).

Республикын спортын һургуулинуудай һурагшад волейбол, баскетболоор түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө үнгэргэбэ. Волейболоор үнгэргэгдэһэн наадаанда Закаменск хотын спортын һургуулиин басагадай команда бүхы уулзалгануудаа шадамар бэрхээр үнгэргэжэ, түрүү һуури эзэлһэн байгаа.

Баскетболоор үнгэргэгдэһэн наадаанда республикын хүүгэдэй спортын һургуулиин командануудай дунда шанга тулалдаан болобо. Эндэ нэгэдэхи бүлэгэй спортсменкэнүүд нүгөөдүүлээ шүүжэ, мүн лэ чемпионой нэрэдэ хүртэбэ.

Хүбүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн наадаанда Гусиноозёрскын болон республикын спортын һургуулинуудай спортсменүүд тулалдаа. Эндэ Гусиноозёрск хотын спортсменүүд үетэн нүхэдөө хэдэхэн очкогоор ахижа гараба. Мүн бүмбэгэтэй хоккей наадалгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Хэжэнгын хүүгэдэй һургуулиин спортсменүүд түрүүлжэ, баһал чемпионой нэрэ зэргэтэй болоһон байна.

В. ПЛУТТ.

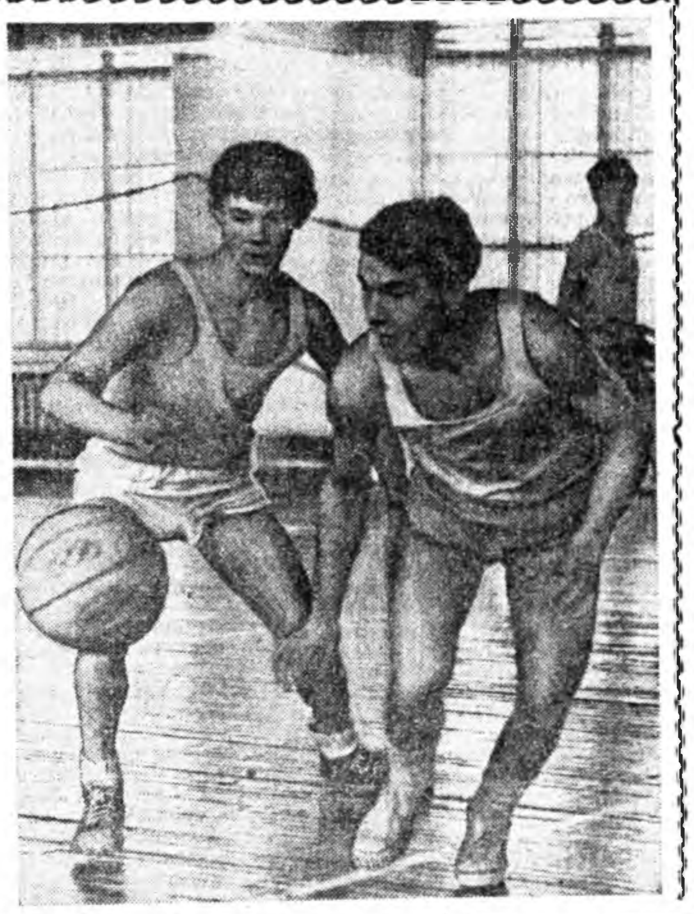

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: спортын һургуулинуудай спортсменүүд наадажа ябана.

Авторай фото.

ТОБШОХОНООР...

★ КОНЬКИ. Алма-Атын стадион дээрэ профсоюзуудай мүрысөөндэ хабаадалсаһан Эрхүүгэй спортсмен Юрий Сандаков 5000 метрэй зайе 7 минута, 26.22 секунда соо гаталжа, СССР-эй шэнэ рекорд тогтообо.

★ САППОРО. Киров хотын Виктор Кащеев эдиршүүлэй дунда трамплинһаа һүрэлтөөр үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлбэ. Тэрэ хоёр удаа 82,5, 81 метрэй тэмдэгтэ һүрэжэ, дүн хамта 157,4 баллтайгаар хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

★ ТЕННИС. Оронойнай хэдэн удаа чемпионка болоһон Ольга Морозова (Москва) ниислэл хотын нэмэл мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн байна. Тэрэ Москва хотын спортсменка Марина Чувыринатай наадахадаа 6:2, мүн хоёр хоёроороо наадахадаа, Киевэй Марина Крошина, Бакугай Елена Бирюкова гэгшэдые 2:1 тоотойгоор шүүтээ.

Эрэшүүл сооһоо Москвагай Анатолий Волков, Таллинай Петер Ламп гэгшые шүүбэ.

★ БҮМБЭГЭТЭЙ ХОККЕЙ. Ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадануудта 20 очкотой болоһон Москвагай «Динамо» команда түрүүлһээр.

(ТАСС).

Карачаево-Черкесскэ автономно область, Баруун Кавказай хада ууланууд үбэлдөө үзэсхэлэн гоёор харагдадаг юм. Аяншалагшадай дурые татаһан Теберда, Домбай, Архыз хадануудһаа санаар һолжорхо дуратайшуул илангаяа олон байдаг. Байгша оной үбэлэй үедэ оронойнай 20 мянган ажалшад эндэ ерэжэ, амаралтаяа үнгэргэхөөр хараалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 320 хүнэй һууритай «Домбай» гостиница.

ТАСС-ай фотохронико.

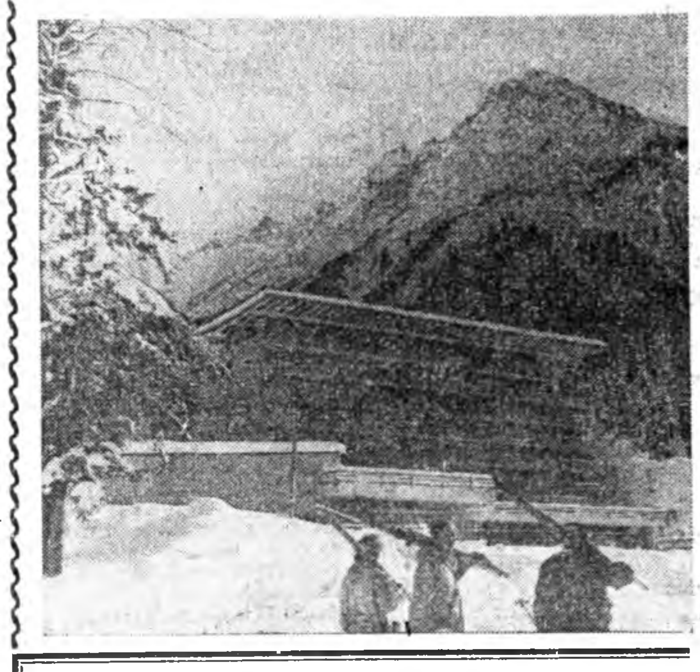

ОЛООРОО ҺОНИРХОН ХАРАА

Дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин бүлэг артистнар һаяхан Баргажанай аймагта айлшалжа, һонирхолтой концерт харуулба.

Ансамбль энэ аймагай ажалшадта үнихэнэй хатар, дуугаа харуулаагүй. Тиимэһээ хараха дуратайшуул угаа олон байба. Соёлой байшан соо хүн зон багтажа ядатараа сугларба. Теэд артистнаршье олон, һайн номернуудые харуулжа, сугларагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгөө.

Нэн түрүүн дуушад — РСФСР-эй габьяата артистка Чимита Шанюшкина, Буряадай АССР-эй габьяата артист Гуржаб Эрдынеев гэгшэд халуунаар угтагдаа. Мүн дуушад Владимир Шагжиев, Владимир Санжиев баһал амжалтатай дуулажа гараа.

Ансамблиин хатаршадай хүндэдэ сугларагшад альгаа нилээдгүй халааһан байна. «Манай басагад», «Адуушанай хатар», бултанай гүйсэдхэһэн СССР-эй арадай артист Игорь Моисеевэй найруулан табиһан «Үбгэнэй зүүдэн», үшөө тиихэдэ «Забайкальская лирическая» гэһэн хатарнууд ехэл һонин байба.

Хальмаг ба энэдхэг арадуудай хатарнуудые гүйсэдхэһэн РСФСР-эй арадай артист Баир Егоров бултанай сэдьхэл хүдэлгэһэн, һайшаал магтаалдань хүртэһэн байна.

Мүнөө «Байгал» ансамбль Казахстанай, Дунда Азиин республикануудай ажалшадта хоёр һарын туршада концерт харуулхаяа холын аян замда мордобо.

Н. ГАЛДАНОВ.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

АНТАРКТИДАДА «ХАЛУУН»

«САГААН ТҮБИ гэдэгтэ ехэ «халуун болобо» — гэжэ совет полярнигууд Антарктидаһаа мэдээсэбэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ бүхы станцинуудта дулаараад, температура 10—20 градусаар дээшээ дүүлеэ.

Эгээл һаари хүйтэнэй болодог газарта — Восток гэжэ станцида—1960 оной августа һара соо тон хүйтэн болоһон. Температура — 88,3 градус хүрэтэрөө бууһан юм. Харин мүнөө, эндэ оройдоо 13,6 градус хүйтэн байгаа.

Мирный обсерваторидо — 3 градус дулаан, бороо ороно байна! Антарктическа хүтэйкэн болодог газарнуудай нэгэндэ — Ленинградская станцида бүришье дулаан. Зургаадахи түбиие шэнжэлгын эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн 18 жэлэй турша соо эндэ түрүүшынхиие иимэ дулаан болобо.

Номгон далай тээһээ дулаан агаарай үлеэһэнһээ уламжалан, эндэ иимэ дулаан уларил тохёолдоһон болоолтой гэжэ полярна элитэ мэдээжэ шэнжэлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Н. А. Корнилов багсаана.

ДАЛБАГАТА ОНГОСООР ДЭЛХЭЙЕ ТОЙРОН...

ЭРЭЛХЭГ зоригтойшуул «Зев можа» гэжэ далбагата онгосоор дэлхэйе тойрон аяншалхаяа Польшын Щецин портһоо гараба. Капитан Здислав Михальскиин командовани доро 12 матрос энэ холын аян замда мордоо. Эдэнэр бултадаа Щециндэхи Адольф Варскиин нэрэмжэтэ судоверфьдэ хүдэлдэг юм.

Найман һарын туршада дэлхэйе тойрон дабшаха. Эдэнэй аюултай түбэгтэй хэдэ хэдэн газарнуудаар ябажа гараха. Гэбэшье амжалтатай һайн аяншалжа, хараалһан болзортоо бусажа ерэхэл байхабди гэжэ экипаж найдана.

ШЭНЭ МОНЕТНЭ ДВОР

БРЮССЕЛЬ. Шэнэ монетнэ двор Бельгиин ниислэл хотодо баригдажа байна. Мүнгэнэй түрүүшын мастерской манай эрын 293-дахи ондо мүнөөнэй Бельгидэ бии болгогдоһон юм. Гэбэшье энээнһээ табин жэл урид хуурмаг мүнгэ хэгшэд Римэй монетэ хэдэг байһан гэжэ элирүүлэгдэ,

ҮШӨӨ НЭГЭ «ДЭЛХЭЙН РЕКОРД»

ҮШӨӨ НЭГЭ «дэлхэйн рекорд» Холбоото Штадуудай Миннесота штатдахи Миннеаполис хотодо туйлагдаа. Барабан дээрэ удаан саг соо таһалгарягүй наадалгаар иимэ рекорд тогтоогдоо.

Мүнөө болотор олондо мэдээжэ бэшэ байһан 18-тай Тони Кейлистро «рекордсмен» болобо. Тони декабриин 27-до барабанай модохонуудые бариад, үнэн хаһинарайнь, врачнуудай адаглалга доро «дабшажа» эхилһэн юм. Барабанаа сохи сохиһоор шэнэ жэлые угтаа.

218 часай турша соо барабан дэлдэбэ. Юһэдэхи үдэртөө хүдэлхэшье тэнхээ тамиргүй болоходонь, тэрэниие больницада абаашаа.

ГАЙХАЛТАЙ ҺОНИН НҮХЭСЭЛ

ДЕЛИ. Индиин Карнатака штадай гол хотын — Бангалурай хүн зон үдэр бүри гайхалтай һонин, юрэ бусын ушар адаглан харадаг байна. Нэгэ һармагшан үглөө бүри 9 час 30 минутын үеэр хотын харгынуудай нэгэнэй далан дээрэхи модондо ерэдэг юм. Хэдэхэн минутын үнгэрхэдэ, нютагай нэгэ айлай нохой эндэ бии болоодхидог. Тиихэдэнь һармагшан дүрбэн хүлэй ханиингаа нюрган дээрэ һүрэжэ гараад, тааруу зохидоор һуугаад, оршон тойронхи районуудаар часай туршада сэлгэдэг.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Индустриин хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ зорилго» — түрүү бэшэг. «Дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлые ажалай шэнэ дэбжэлтээр эхилэе» — суглуулбари. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Хяагтын аймагай районно партийна конференци дээрэһээ. «Заводой залуушуулай үгэ бата» — М. Хензыхеновэй статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: «Буряадай эрдэмтэд ямар зүйлнүүд дээрэ хүдэлнэб?» — тухай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Элдэб һонин. Хилын саанаһаа.

ДЭЛГЭЦЭ ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна. 14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Һурагшадта — «Манай Гайдар». 15.30 — Үнгэтэ телевидени. «Дэлхэйн арадуудай оюун бэлиг». 16.10 — Олон түмэнэй ленинскэ университет. «Олониитын ба өөрынгөө хэрэгые эблэрүүлхэ ёһо». 16.40—16.50 — Забһарлалга. 16.50—«Урданай жэлнүүдэй кинолентэнүүд». «Овод» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ харуулна. 18.15 — Телевизионно һонин. 18.35 — «Мал ажалгабшагай ажал».

«Орбита» харуулна. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Үнгэтэ телевидени. Хадаһаа санаар һолжоролгоор дэлхэйн кубогай түлөө мүрысөөн. Франциһаа дамжуулга (суранзан бэшэлгэ). 20.00—«Наадыш, баяамин». 20.30 — Үнгэтэ телевидени. «Манай хүршэнэр» — телевизионно жэжэ зужэгүүдэй театр. 21.30 — Үнгэтэ телевидени. Залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. «А ну-ка, девушки». 22.50 — 23.00 — Забһарлалга. 23.00 — «Уласхоорондын панорама». 23.15—Танай бэшэгүүдээр зохёогдоһон концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна. 18.15 — Үнгэтэ телевидени. Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Динамо» (М) — ЦСКА.

Улаан-Үдэ харуулна. 19.00 — «Эдиршүүлэй жагсаал» — циркын программа.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Температура хойто ба Хурамхаанай аймагуудаар 40—45, урда аймагуудта 35—40, Байгал шадар 20—25 градус, үдэртөө Байгал шадар 15—20, Баунтын аймагта 28—33, бэшэ аймагуудта 23—28 градус хүйтэн, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 36—38, үдэртөө 26—28 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

БЕЛГРАД

В. И. Лениндэ памятник табигдахань

ТАСС

Дэлхэйн пролетариадай вождь ба багша В. И. Ленинэй дурасхаал мүнхэлхэ памятник ороной промышленна энэ томо түбтэ табигдаха гэһэн нютагай цементын заводтохи СКЮ-гэй комитедэй дурадхалые Сплит хотын скупщина баталаа. В. И. Лениндэ зорюулан табигдаха памятнигай проект зохёохо национальна конкурс соносхохоор шиидхээ.

ГАВАНА

Түүхэтэ удха шанартай хэрэг

ТАСС

Нүхэр Леонид Ильич Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Кубада ерэлгэнь манай оронуудай арадуудай хоорондынгоо хани харилсаае хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай хэрэг болохо гэжэ Кубын Наукануудай академиин президент, Кубын-совет хани барисаанай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Сойло Маринельо ТАСС-ай, «Правдын» корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Энэ ушар манай революциин түүхэдэхи, тэрэнэй хүгжэлтэдэхи мартагдашагүй шата болохо гэхэдээ, алдуу хэхэгүйл байхабди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ерэлгэ манай партинуудай, гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй суртал бодолой, марксистско-ленинскэ хараа бодолой тон адли байһые дэлхэйдэ лаблан элирхэйлхэ. Кубада хүндэмүүшэ халуунаар угтахадаа, Советскэ Союзай Коммунис партиин элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшые манай арад хүндэлдэг, баяр баясхалан хүргэдэг байһанаа мэдүүлхэ.

ХАНОЙ

ЗАЛУУ ҮЕТЭНДЭ АНХАРАЛ ХАНДУУЛАГДАНА

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэлэй пионернүүдэй шэнэ байшангай барилга Ханойн түбтэ эхилбэ. Тэрэниие барижа түхеэрхэдэнь, Германиин Демократическа Республикын залуушуул болон пионернүүд вьетнам ханинартаа туһалха байна.

Вьетнамда дайнай зогсоогдоһоной һүүлээр ДРВ-гэй хүүгэдэй эмхи зургаанууд хүдэлмэреэ эдэбхитэйгээр ябуулжа эхилбэ. Жэшээлхэдэ, мүнөө хүүгэдэй 1.239 саад, ясли Ханойдо хүдэлнэ, эндэ 25 мянгаһаа үлүүтэй үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ.

Эхэнүүдые ба үхибүүдые хамгаалха Ханойн комитет жэлтэйһээ зурган наһа хүрэтэр 1800 үхибүүдэй урган хүмүүжэхэ жэшээтэ һайн саад бария. Багшанарай училищиин һурагшад эндэ ажалай дүршэл шадабари олоно.

БОНН

Харилсаа холбооной сесси

ТАСС

Экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо хангаха СССР-эй, ФРГ-гэй комиссиин гурбадахи сесси эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков комиссиин совет бүлэгые толгойлно. Баруун Германиин бүлэгые ФРГ-гэй ажахын министр Г. Фридерикс хүтэлбэрилнэ.

ПРАГА

Суртал нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриин асуудалнууд зүбшэгдэнэ

ТАСС

Кинематографиин, телевидениин хүмүүжүүлхы үүргэ тухай асуудалнуудые зүбшэлхэ уласхоорондын хуралдаан эндэ нээгдэв. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, СССР-эй, ЧССР-эй түлөөлэгшэд табан үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ энэ суглаанай хүдэлмэридэ хабаадана.

Чешскэ драматическа актёрнуудай холбооной түрүүлэгшын орлогшо Я. Гужера гол элидхэл хэбэ. Суртал нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэ, социалис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ кинематографи, телевидени ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

РИМ

Италиин ажалшадай тэмсэл

ТАСС

Италиин шэлэй промышленностиин 65 мянга гаран ажалшадай тэмсэл илалтаар дүүрэбэ. Салин хүлһыень дээшэлүүлхые, хүдэлмэриин недели хороохые, үргэн ниитэ ажалшадай бусад эрилтэ хангахые хараалһан хамтын шэнэ договор баталха тухай предприятиин эзэд профсоюзуудай түлөөлэгшэдые баадхаһан байгаа.

Венеци шадархи Маргерай «Монтэдисон» гэжэ химическэ предприятинуудай 14 мянган хүдэлмэришэн тэмсэлэй үдэр үнгэргэбэ. Ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха, ороной экономико хүгжөөлгэдэ мүнгэ һомололго ехэдхэхэ эрилтэнүүдые эдэнэр табиһан байха юм.

ВИКТ, ИКПТ, ИСТ гэдэг профсоюзай нэгэдэмэл федерацида ородог батраагуудай, таряашадай профсоюзай эмхинүүд Италиин хүдөө нютагай ажалшадай байдалда зорюулагдаһан хамтын заседани үнгэргөө. Хүдөө ажахын машинануудай, үтэгжүүлгэнүүдэй үнэ сэнгэй ехээр нэмэһэн ушар таряашадта шэнэ ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые тохёолдуулна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Хүдөө ажахые, илангаяа мал ажалые хурдан түргөөр хүгжөөхэ, юумэнэй үнэ сэнгые гүрэнэй хиналтада абаха эрилтэнүүдые профсоюзай эмхинүүд табиһан байна.

ДЕЛИ

Нефть абалгаяа нэмээжэ байна

ТАСС

Нефть ба нефтиин зүйлнүүдээр оронойнгоо эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангадаг болообди гэһэн тобшолол тусхай геологическа комисси хэбэ. Нефтиин промышленностиин талаар ороной 26 гол эксперт тэрэ комиссиин бүридэлдэ ороно. Нефть бүри ехээр гаргажа абаха ехэ арга боломжонууд бии гэжэ комиссиин эндэ тунхаглаһан элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Инди бэеэ дааһан байдалтай болоһонһоо хойшо нефтиин баялигуудые олохо, олзоборилхо талаар ехэ амжалтануудые туйлаа. Һүүлэй үедэ орон дотор жэлдээ 6 миллион тонноһоо дээшэ нефть абтана.

НЬЮ-ЙОРК

Мартин Лютер Кингын дурасхаалда

ТАСС

Американ негрнүүдэй эрхын түлөө элитэ мэдээжэ тэмсэлшэ, үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадаар, американ хархис хүсэнүүдээр тухируулан хүлһэлэгдэһэн расист алууршанай һомоноо 1968 оной апрелиин 4-дэ алдалан унаһан Мартин Лютер Кингын түрэһэн үдэрые ороной түрүү үзэлтэй олониитэ үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Январиин 15-да Кинг 45-тай болохо байгаа.

Американ негрнүүдэй хүтэлбэрилэгшын түрэһэн үдэртэ Вашингтондо, Нью-Йоркдо, Чикагада, США-гай бусад олон хото городуудта Мартин Лютер Кингын дурасхаалда зорюулагдаһан митингнүүд, демонстрацинууд болобо. Кингын һамган, үбгэнэйнгөө хэрэгые эдэбхитэйгээр үргэлжэлүүлэгшэ Коретта, ороной урда захадахи христианска хүтэлбэриин конференци гэдэг эмхиин (тус эмхиие Кинг эмхидхэн хүтэлбэрилһэн байгаа) хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй түрэһэн эхэ нютагта, Атлант (Джорджи штат) хотодо болоһон митингдэ, демонстрацида хабаадаа.

УЛААН-БААТАР

Лекторнүүдэй харилсаа холбоон

ТАСС

Научно-политическэ эрдэм мэдэсэ олоной дунда дэлгэрүүлэн тарааха Монголой Арадай Республикын бүлгэмэй гэшүүдэй тоо үнгэрһэн жэлдэ нилээд олошороһон байна. Мүнөө 18 мянган хүн энэ бүлгэмэй гэшүүд болонхой.

1973 ондо бүлгэм социалис оронуудай аха дүү бүлгэмүүдтэй харилсаа холбоо улам үргэнөөр тогтоожо, лекторнүүдээ эльгээлсэһэн, лекционно материалнуудые андалдан абалсаһан байна. Энэ жэлдэ Болгариин, Венгриин, ДРВ-гэй, ГДР-эй, Польшын, Советскэ Союзай, Чехословакиин лекторнүүд Монгол орондо ерэжэ, ажалшадай үмэнэ лекцинүүдые уншаха юм.

АНГИИН ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

Капиталис оронуудай ажалшад эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө өршэмтэйгээр тэмсэнэ. Англиин шахтёрнууд байдалаа һайжаруулхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр. Түмэр замай машинистнүүдэй 24 часай буһалгаан январиин 15-да Англида соносхогдоо Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ эдэнэр табина.

Пенсильвани, Нью-Джерси, Деллавэр штадуудай ашаанай машинын жолоошодой буһалгаан илалтаар дүүрээ гэһэн мэдээсэл Холбоото Штадуудһаа оробо. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтыень предприятиин эзэд хангаа.

Испаниин Памплон хотодохи «Ламинасьонес де Лесака» гэжэ прокатна заводой 1.300 хүдэлмэришэн хоёр һарын турша соо шангаа тэмсэл хэжэ байна.

Гүрэнэй предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын тэмсэлэй соведэй заседани Токиодо болоожо, Японой гүрэнэй предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад бүгэдэ нинтын 10 үдэрэй буһалгаа байгша оной апрель һарада үнгэргэхэ шиидхэбэри абаа.

ЧИЛИ. Орон дотор шуһата фашис засаг тогтооһон сэрэгэй хунта нэгэшье үдэр харата ябуулгануудаа зогсооногүй. Нэгжүүл, дээрмэ, буудалга эндэхи зоной ажабайдалай нэгэ хубинь болошонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сантьяго хотын хүдэлмэришэдэй кварталда.

ТАСС-ай фотохронико.

ДЕЛИ

Индидэхи шэнэ атомна электростанци

ТАСС

Орон доторхи ерээдүйн — дүрбэдэхи атомна электростанциин һуурида Индичн премьер-министр Индира Ганди түрүүшын шулуу табиһан байна. Тэрэ Уттар-Прадеш штадтахи Нарорто баригдаха юм. Шэнэ атомна электростанциин онсо юумэ ниинь юуб гэхэдэ, Индиин бусад энээндэл адли станцинуудые барилгада хэрэглэгдээгүй гол ёһонуудта тэрэнэй проект үндэһэлэнхэй. Энэдхэг эрдэмтэд өөһэдөө проектыень табяа. Гол түлэб Индиин үйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүд, материалнууд станци барилгада хэрэглэгдэхэ.

Туд бүридөө 235 мегаватт хүсэтэй хоёр реактор Нарортохи атомна электростанцида табигдаха. Мэргэжэлтэдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, станциин түрүүшын ээлжээн 1981 ондо элшэ хүсэ үгэжэ эхилхэ, харин жэл үнгэрһэн хойно хоёрдохи ээлжээнэйнь барилга дүүрэхэ юм. Тэрэ Индиин хойто штадуудые электрын элшэ хүсөөр хангаха байна.

РАНГУН

БИРМЫН ШЭНЭ ГАЗАР

ТАСС

1972—1973 онуудта Бирмэдэ 680 мянган гектар шэнэ, боро газар элдүүрилэгдэһэн байна. Иимэ үргэн ехэ шэнэ газар элдүүрилхын тула гүрэн 628 миллион кьят гаргашалаа.

РЕДАКЦИҺАА: манай газетын январиин 9-нэй номерой хоёрдохи хуудаһанда Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Х. Д. Раднаевагай фото-зураг табигдаһаар аад, танихаар бэшэ бүрүүлээр хэблэгдэһэн байгаа.

Энэ ушарта гэмтэй хүнүүд: редакциин хүдэлмэрилэгшэ М-Ж. Очиров ажалһаа гаргагдаа, типографиин хүдэлмэрилэгшэд А. Т. Кожевников, И. П. Посохов, А. Н. Осудин гэгшэд шанга зэмэ тохогдоо.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд
г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат—66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.